

**UCHWAŁA NR XV/130/19
RADY GMINY GŁÓWCZYCE**

z dnia 19 grudnia 2019 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Główny na lata 2019 - 2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 506, poz. 1309, poz. 1696 i poz. 1815) oraz art. 87 ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 i poz. 2245 oraz z 2019 r. poz. 730 i poz. 1696)

uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Główny na lata 2019-2023”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Główny.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodniczący Rady Gminy

Arkadiusz Kwiatkowski

Załącznik do uchwały Nr XV/130/19
Rady Gminy w Głowczycach
z dnia 19 grudnia 2019 roku

PROGRAM
OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Głowczyce
na lata 2019 - 2023

Spis treści:

1. Wprowadzenie	3
2. Podstawa prawna opracowania Programu.....	3
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	4
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	6
4.1. <i>Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....</i>	<i>6</i>
4.1.1. <i>Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami</i>	<i>7</i>
4.1.2. <i>Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020</i>	<i>7</i>
4.2. <i>Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.....</i>	<i>7</i>
4.2.1. <i>Strategia rozwoju województwa pomorskiego</i>	<i>7</i>
4.2.2. <i>Plan zagospodarowania przestrzennego województwa</i>	<i>8</i>
4.2.3. <i>Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami.....</i>	<i>9</i>
4.2.4. <i>Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami</i>	<i>10</i>
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	10
5.1. <i>Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy .</i>	<i>10</i>
5.2. <i>Uwarunkowania środowiska historycznego – rys historyczny i charakterystyka walorów kulturowych wsi</i>	<i>18</i>
6. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	25
7. Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków.....	26
7.1. <i>Zabytki ruchome</i>	<i>26</i>
7.2. <i>Zabytki nieruchome</i>	<i>26</i>
7.3. <i>Zabytki archeologiczne.....</i>	<i>28</i>
8. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy	29
8.1. <i>Analiza SWOT ochrony dziedzictwa kulturowego gminy Głównicyce</i>	<i>29</i>
8.2. <i>Analiza stanu zachowania dziedzictwa kulturowego Gminy Głównicyce oraz źródła zagrożeń.....</i>	<i>30</i>
9. Zadania, instrumenty wdrażania, źródła finansowania Programu opieki nad zabytkami na lata 2019 – 2023	32
9.1. <i>Opis zadań zawartych w Programie opieki nad zabytkami</i>	<i>33</i>
10. Założenia programowe	34
12. Finansowanie Programu.....	36
13. Ocena realizacji Programu.....	36
14. Załączniki.....	37

1. Wprowadzenie

Utrzymanie dziedzictwa kulturowego w dziedzinie architektury i urbanistyki oraz zachowanie go dla przyszłych pokoleń wymaga tworzenia odpowiednich ku temu warunków. Ważną rolę społeczną w tej dziedzinie może odgrywać prezentacja z ukazaniem istniejących wartości oraz sposobów zmierzających do ich zachowania.

Dziedzictwo kulturowe to nie tylko dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, to również dorobek naszych czasów. Dawne materialne i niematerialne dobra kultury stanowią o bogactwie nieodnawialnych źródeł informacji o życiu i działalności naszych przodków oraz o potrzebie zachowania tych źródeł dla przyszłych pokoleń. Zachowanie zabytków, ich ochrona i konserwacja jest działaniem ważnym w interesie publicznym ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji oraz kulturowej identyfikacji mieszkańców. Stanowią one również o atrakcyjności ekonomicznej i turystycznej regionu.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami gminy Głównyzyce na lata 2019 – 2023 jest dokumentem o charakterze uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania w gminie. Jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Program opieki nad zabytkami stanowi podwalinę współpracy między samorządem gminy, właścicielami zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Współpraca ta rozwijana w kolejnych latach powinna przynieść lokalnej społeczności, i nie tylko, wymierne korzyści – zachowanie naszego dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.

2. Podstawa prawna opracowania Programu

Ileokroć w tekście jest mowa o:

- 1) ustawie – rozumie się przez to ustawę z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm.);
- 2) programie – rozumie się przez to „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Głównyzyce na lata 2019-2023”;
- 3) gminie – rozumie się przez to Gminę Głównyzyce.

Obowiązek sporządzenia przez samorzady odpowiednio wojewódzkiego, powiatowego oraz gminnego programu opieki nad zabytkami wynika z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm.). W myśl art. 87 ustawy zarząd województwa, powiatu, wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres czterech lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

Program przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (art.87 ust. 3). Niniejszy artykuł w ust. 2 określa również cele jakim ma służyć program, są to w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;

- 2) uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych, wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Ochrona zabytków w Polsce posiada umocowanie prawne w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. „Rzeczpospolita Polska strzeże (...) dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju” (Art. 5). „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju” (Art. 6 ust. 1). Nakłada również obowiązki dbania o dobra kultury na każdego obywatela: „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa” (Art. 86).

Podstawowym aktem prawnym regulującym w sposób kompleksowy zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm.).

Ustawodawca dokonał rozróżnienia obowiązków ciążących na organach administracji publicznej oraz na właścicielach i posiadaczach zabytków. Działania podejmowane przez organy administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków mają w szczególności na celu (art. 4):

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

W myśl art. 6 ust. 1 ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997r. o bibliotekach (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 574 z późn. zm.),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
 - a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto „ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej” (art. 6 ust. 2). Uregulowania z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami znajdują się również w wielu innych powszechnie obowiązujących aktach prawnych, m.in. w.:

- 1) ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 z późn. zm.);
- 2) ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1186 z późn. zm.);
- 3) ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 z późn. zm.);

- 4) ustawie z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. 2018 r. poz. 1614 z późn. zm.);
- 5) ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2204 z późn. zm.);
- 6) ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1983 z późn. zm.);
- 7) ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 688 z późn. zm.);
- 8) ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 917 z późn. zm.);
- 9) ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479 z późn. zm.);
- 10) ustawie z dnia 14 lipca 1993 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 553 z późn. zm.).

Zadania z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego zawarte są również w ustawie z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.). Art. 7 ust. 1 stanowi, iż gmina wykonuje określone zadania publiczne, w tym zadania obejmujące sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Ideowy model współczesnej ochrony dziedzictwa kultury w Polsce znajduje swój fundament w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Realizacja obowiązków sformułowanych w art. 5 i 6 powinna mieć miejsce przy zachowaniu innych zasad konstytucyjnych m.in. demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, państwa zapewniającego ochronę środowiska opartego na zasadzie zrównoważonego rozwoju, decentralizacji władzy publicznej, zasady uczestniczenia samorządu terytorialnego w sprawowaniu władzy publicznej czy zasady ochrony własności i prawa dziedziczenia.

Biorąc pod uwagę normy konstytucyjne, postępujący rozwój gospodarki rynkowej, globalizację, złożoność i interdyscyplinarność problematyki ochrony zabytków, wytyczono najważniejsze cele strategiczne polityki państwa w tej materii, którymi powinny być:

- a) przygotowanie skutecznego systemu prawnego – finansowego;
- b) opracowanie kompleksowego systemu edukacji na rzecz dziedzictwa;
- c) poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działania służb konserwatorskich.

Wdrożeniu celów strategii na szczeblu państwowym służą m.in. następujące dokumenty:

- Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2018-2021,

- Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020,
- Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004 -2020”.

4.1.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Głównym celem projektu Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami 2018 - 2021 jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami, który w okresie 4 lat realizowany będzie we współpracy z państwowymi instytucjami kultury i organami administracji publicznej po-przez trzy cele szczegółowe, podzielone na kierunki działania, tj.:

Cel szczegółowy 1: „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego”, podzielony na kierunki działania:

1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym.
2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.

Cel szczegółowy 2: „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami”, podzielony na kierunki działania:

1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.
2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

Cel szczegółowy 3: „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa”, podzielony na kierunki działania:

1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości.
2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

4.1.2. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020

Przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 uznała kulturę za jeden z najważniejszych czynników rozwoju regionalnego. W uzupełnieniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 podkreślono konieczność przeprowadzenia kompleksowej rewaloryzacji zabytków, obiektów poprzemysłowych i powojkowych ich adaptację oraz zwiększenie roli w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości, a także przeprowadzenie inwentaryzacji zabytków ruchomych i nieruchomych, promocję i budowę sieci informatycznych promujących dziedzictwo kulturowe regionów.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

4.2.1. Strategia rozwoju województwa pomorskiego

Problematyka ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz opieki nad zabytkami została zawarta w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020, przyjętej w dniu 24 września 2012 roku Uchwałą nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego. Strategia określa sposób realizacji głównych celów rozwoju, wśród nich zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń. Zawiera cele gospodarcze, społeczne, kulturowe i ekologiczne ujmowane z

ponadpokoleniowego punktu widzenia. W ramach prac nad strategią opracowana została diagnoza stanu rozwoju społeczno-gospodarczego województwa, która wskazała m.in. na wagę i znaczenie wartości regionalnych: kultury i tożsamości, w tym na fakt, że:

- 1) poczucie tożsamości regionalnej jest w województwie pomorskim zróżnicowane, społeczność kaszubska i kociewska są zintegrowane i dobrze zorganizowane, a ich kultura i tradycja zajmują szczególne i trwałe miejsce w wartościach kulturowych regionu;
- 2) województwo pomorskie wyróżnia oryginalna wielokulturowość, stanowiąca mieszankę dziedzictwa polskiego (w tym kaszubskiego, kociewskiego i kresowego), hanzeatyckiego, pruskiego, ale również ukraińskiego, jej materialnym odzwierciedleniem są liczne zabytki i obiekty kulturalne;
- 3) istotne jest także dziedzictwo historii najnowszej, zainicjowane przez Solidarność w Gdańsku przemiany polityczne otworzyły społeczności pomorskiej nową drogę realizacji demokracji, wolności i samorządności, jako trwałych wartości społeczeństwa obywatelskiego.
- 4) ponadto województwo pomorskie posiada unikatowe i różnorodne zasoby przyrodnicze i krajobrazowe oraz dziedzictwa kulturowego, o dużym potencjale generującym ruch turystyczny. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego wytyczająca kierunki rozwoju województwa pomorskiego do roku 2020 obejmuje 14 celów strategicznych ujętych w ramach 3 priorytetów. Cele strategiczne mają charakter ogólny i określają pożądane stany lub procesy. Są one doprecyzowane poprzez opis kierunków działań.

4.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa

W dniu 29 grudnia 2016 roku Uchwałą Nr 318/XXX/16 Sejmik Województwa Pomorskiego przyjął Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego oraz stanowiącego jego część plan zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Trójmiasta.

Celem 3 polityki przestrzennego zagospodarowania województwa jest zachowanie zasobów i walorów środowiska.

Osiągnięcie celu i wyznaczonych kierunków możliwe będzie w wyniku przyjęcia i przestrzegania zasad regulujących warunki ochrony procesów i zasobów naturalnych oraz stanu środowiska. Kluczowe dla zapewnienia ekologicznych warunków życia i gospodarowania człowiekiem będzie integralne podejście do ochrony zasobów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazu.

Pożądane zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym województwa w wyniku realizacji Celu 3.:

- 1) ustanowiony i funkcjonujący regionalny system ekologiczny (system zielonej infrastruktury), ukształtowany w oparciu o przyrodnicze obszary chronione, korytarze ekologiczne, tereny zieleni w otoczeniu obszarów miejskich (zielone pierścienie) oraz ekosystemy wodne i leśne, będące elementem systemu infrastruktur służących trwałemu i stabilnemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionu;
- 2) racjonalna struktura przestrzenna obszarów chronionych i mniejsza presja inwestycyjna na obszarach o szczególnym znaczeniu dla zachowania zasobów przyrodniczych i kulturowych;
- 3) zachowane zasoby i walory dziedzictwa kulturowego, wykorzystywane w rozwoju społeczno-gospodarczym;

4) skuteczna ochrona przestrzeni o wyjątkowych cechach symbolicznych, świadczących o tożsamości kulturowej i historycznej regionu, pozwalająca na zachowanie najcenniejszych zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego;

5) dobry stan zasobów środowiska w szczególności w odniesieniu do jakości wód i gleb, pozwalający zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne i rozwój gospodarczy dzięki racjonalnie zorganizowanym systemom gospodarki wodnościekowej i odpadowej.

Jednym z kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania województwa jest ochrona obszarów o charakterystycznym krajobrazie kulturowym lub znaczeniu historycznym (K.3.2), polegająca na:

1. Zachowaniu, ochronie tożsamości historyczno-kulturowej oraz promocji zasobów i walorów kulturowych województwa, a w szczególności obiektów zabytkowych i założeń przestrzennych
2. Rewaloryzacji zdegradowanych przestrzeni o bogatej tradycji historycznej oraz obiektów zabytkowych.
3. Rozwijaniu i promowaniu szlaków kulturowych ukształtowanych w oparciu o zasoby kulturowe.

4.2.3. *Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami*

Celem strategicznym Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2016-2019 jest: wzmocnienie poziomu ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym województwa pomorskiego służące zachowaniu zabytków, budowaniu tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej regionu.

Cel ten będzie realizowany w ramach 3 priorytetów:

Priorytet 1 – zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi

Priorytet 2 – zachowanie kulturowego dziedzictwa morskiego i rzecznoego

Priorytet 3 – badanie, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego

Priorytet 4 - opieka nad zabytkami stanowiącymi mienie i własność samorządu województwa pomorskiego.

Zakłada się kontynuowanie prowadzonej przez samorząd województwa pomorskiego polityki w dziedzinie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym, zmierzającej do:

- 1) konsekwentnej i planowej realizacji zadań kompetencyjnych samorządu województwa poprzez wykonywanie wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami;
- 2) włączenia dziedzictwa kulturowego w obszar interwencji i wsparcia samorządów terytorialnych zgodnie z zasadami planowania i wdrażania programów prorozwojowych;
- 3) stymulowania zasad partnerstwa publiczno-prywatnego z sektorem przedsiębiorców działających na rzecz dziedzictwa kulturowego (zagospodarowanie obiektów zabytkowych);
- 4) współpracy w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami z właścicielami i użytkownikami zabytków, społecznościami i władzami lokalnymi, instytucjami, stowarzyszeniami, związkami wyznaniowymi, a także z organami administracji państwowej i unijnej;
- 5) zachowania zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego;

- 6) dbałości o krajobraz kulturowy regionu, w tym zachowania jego charakterystycznych elementów przestrzennych i przyrodniczych;
- 7) rewaloryzacji cennych elementów dziedzictwa kulturowego, które uległy degradacji; ochrony i propagowania tradycyjnych form i cech architektury regionalnej (w zakresie bryły, detalu architektonicznego, rozwiązań konstrukcyjnych, materiałowych, kolorystyki); kontynuacji wykorzystania środków finansowych na zachowanie, rewaloryzację, zabezpieczenia i ekspozycji obiektów o szczególnych wartościach zabytkowych;
- 8) umożliwienia kreowania i realizowania regionalnych i lokalnych projektów związanych z kompleksowymi pracami konserwatorskimi i restauratorskimi oraz chroniącymi krajobraz kulturowy;
- 9) propagowania i wspieranie popularyzacji, badań i dokumentowania dziedzictwa kulturowego;
- 10) wykorzystania dziedzictwa kulturowego w promocji kultury i dla rozwoju turystyki w regionie,
- 11) kreowania modelu odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa kulturowego w regionie w społecznościach lokalnych i we władzach samorządowych;
- 12) kreowania standardów i dobrych praktyk w dziedzinie ochrony zabytków (w tym także prac konserwatorskich);
- 13) wspierania aktywności lokalnej w działaniach mających na celu poszanowanie materialnego dziedzictwa oraz zachowanie własnej odrębności i tożsamości (odbudowa i wzmocnienie regionalnej tożsamości).

4.2.4. Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami

Jednym z zadań zawartych w Powiatowym programie opieki nad zabytkami jest wsparcie finansowe dla właścicieli zabytków – na podstawie uchwały nr XVIII/131/2008 Rady Powiatu Słupskiego z dnia 26 marca 2008 roku w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Na podstawie tej uchwały dofinansowanie będzie udzielane właścicielom zabytków po złożeniu przez nich wniosku o udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub budowlane.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy

Na mocy Uchwały Rady Gminy w Głównicy nr 93/R/2012 z dnia 23 stycznia 2012 roku dokonano zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głównica. Zmiana Studium polegała na zastąpieniu tekstu Studium przyjętego Uchwałą Nr 41/466/2002r. Rady Gminy w Głównicy z dnia 28 sierpnia 2002 r. (ze zmianami przyjętymi Uchwałami Rady Gminy Głównica Nr 346/2010 z dnia 24 lutego

2010 roku i Nr 391/2010r z dnia 30 czerwca 2010 r.), nowym tekstem, uzupełnionym o poglądowe załączniki graficzne, uzupełnieniu Studium o część graficzną zawierającą uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, zastąpieniu rysunku Studium nowym rysunkiem określającym kierunki zagospodarowania przestrzennego, uzupełnieniu Studium o załącznik zawierający syntezę ustaleń i uzasadnienie przyjętych rozwiązań.

Zaktualizowane Uwarunkowania uwzględniono odpowiednio przy formułowaniu kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Kierunki określono z wymogami ustawowymi, odpowiednio dla obszaru gminy, wskazując w szczególności m. in. obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Po stwierdzeniu zgodności z ustaleniami Studium Rada Gminy w Głównych przyjęła:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Głównych (Uchwała Nr 79/112/2003 Rady Gminy Głównych z dnia 28 listopada 2003r. teren działki nr 79, 80/1, 80/2, 81 cz. 71 zmieniony Uchwałą Nr 348/R/2010 z dnia 24 lutego 2010 r. oraz teren oznaczony symbolami B07-ZŁ oraz C29Zl-P i cz. C31-PU zmieniony Uchwałą Nr 208/R/2013 z dnia 8 maja 2013 r.), który ustala następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

Przyjmuje się następujące ustalenia obowiązujące dla całego obszaru opracowania:

- W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego obiektów i obszarów ustala się jako podstawową zasadę współdziałania Wójta Gminy z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie określonym w ustawie o ochronie dóbr kultury, w tym:
 - współdziałanie w zakresie rozpoznawania stanu zasobu;
 - wspólne określenie programów użytkowych dla obiektów objętych ochroną konserwatorską wymagających zmiany sposobu użytkowania;
 - wspólne ponoszenie odpowiedzialności materialnej niezbędnej dla ratowania i utrzymania obiektów dziedzictwa kulturowego.
- Linia zabudowy w nawiązaniu do zabudowy istniejącej; obiekty nowo wznoszone dostosować gabarytami i charakterem detalu architektonicznego do zabudowy istniejącej; dach dwu- lub wielospadowy o nachyleniu połaci w nawiązaniu do istniejącej zabudowy.
- Plebania przy ul. Kościuszki 2 - obiekt wpisany do rejestru zabytków, poz. rej. A-315/4, zespół kościelny wpisany do rejestru zabytków, poz. rej. A-315/1-4. W jego skład wchodzi: kościół parafialny, murowany, z poł. XVIII w., rozbudowany w 1891 r. – poz. rej. A-315/1; kaplica grobowa, murowana, z 1869 r. – poz. rej. A-315/2; kaplica cmentarna, murowana, pocz. XX w. – poz. rej. A-315/3. Wszelkie prace remontowe i prace porządkowe na terenie zespołu powinny bezwzględnie uzyskać zgodę Pomorskiego Konserwatora Zabytków i być wykonywane zgodnie z uzyskanym zezwoleniem.
- Zespół pałacowo-parkowy jest wpisany do rejestru zabytków, poz. rej. A-248. W skład zespołu wchodzi: pałac neogotycki, murowany, z poł. XIX w. oraz park

z 2 poł. XIX w. Zakres prac remontowych, prace porządkowe oraz wycinki drzew w parku (działka nr 544/7, 544/8 i 544/41) powinny bezwzględnie uzyskać zgodę Pomorskiego Konserwatora Zabytków i być wykonywane zgodnie z uzyskanym zezwoleniem. Na terenie znajdują się: lipa drobnolistna (nr rej. gm.19), dąb czerwony (nr rej. gm. 20), dąb czerwony (nr rej. gm. 21) uznane za pomniki przyrody na mocy uchwały nr 28/381/98 Rady Gminy w Głównicy z dnia 18.03.1998. W odniesieniu do nich obowiązują zakazy i nakazy określone w uchwale jak wyżej.

- W budynkach mieszkalnych wpisanych do ewidencji konserwatorskiej należy podczas remontów elewacji zachować istniejący detal architektoniczny, wielkość otworów okiennych, a podczas wymiany stolarki okiennej zachować pierwotne podziały oraz pierwotną stolarkę drzwiową zewnętrzną. W przypadku wymiany pokrycia dachu zastosować dachówkę ceramiczną. Przy przebudowie i rozbudowie w/w budynków wymagana jest opinia Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
- Strefa „W” bezwzględnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej oznaczona na rysunku planu numerem 14 jest to obszar stanowiska archeologicznego o własnej formie krajobrazowej i wraz ze strefą ochrony krajobrazowej ujęte są w rejestrze zabytków pod numerem A-a-77. Celem ochrony jest zachowanie najcenniejszych zasobów archeologicznych regionu pomorskiego. Ustala się zakaz prowadzenia działalności inwestycyjnej związanej z pracami ziemnymi bądź przekształceniami krajobrazu. W przypadku zamiaru wykonania prac porządkowych czy pielęgnacyjnych inwestor zobowiązany jest uzyskać zezwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, który każdorazowo określi zakres i warunki prowadzenia tych prac.
- Dla Strefy „OW” obserwacji archeologiczno-konserwatorskiej i ochrony stanowisk archeologicznych ustala się obowiązek przeprowadzenia, dla wszystkich inwestycji lokalizowanych w strefach, interwencyjnych badań archeologicznych w formie nadzoru archeologicznego prowadzonego w trakcie realizacji inwestycji, po zakończeniu których teren może być trwale zainwestowany. W przypadku stwierdzenia reliktyw archeologicznych ustala się konieczność przeprowadzenia archeologicznych badań ratowniczych. Zakres niezbędnych do wykonania badań archeologicznych każdorazowo określa inwestorowi Wojewódzki Konserwator Zabytków w wydanym zezwoleniu. Zachować pas terenu wolny od zabudowy o szerokości 10,0m pod linią elektroenergetyczną.
- Celem ochrony Strefy „OW1” względnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej jest udokumentowanie reliktyw osadnictwa pradziejowego i wczesnośredniowiecznego poprzez przeprowadzenie archeologicznych badań ratowniczych wyprzedzających proces zainwestowania terenu. Zakres archeologicznych badań ratowniczych każdorazowo określa inwestorowi Wojewódzki Konserwator Zabytków w wydanym zezwoleniu.

2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Izbica
(Uchwała Nr 57/395/2006 Rady Gminy Głównicy z dnia 24 października 2006 r.,

zmieniona Uchwałą Nr 217/R/2013 Rady Gminy Główny z dnia 24 lipca 2013 r.), który ustala następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- a) Dla stref WII- częściowej ochrony stanowisk archeologicznych plan ustala:
- nakaz ochrony stanowisk archeologicznych poprzez przeprowadzenie archeologicznych badań ratowniczych wyprzedzających prace ziemne inwestycyjne, na powierzchni objętej strefą archeologicznej ochrony terenu, w granicach całego stanowiska archeologicznego;
 - nakaz określenia pozwoleniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zakresu archeologicznych badań ratowniczych wyprzedzających prace ziemne inwestycyjne, wydanym na wniosek inwestora przynajmniej z 3-miesięcznym wyprzedzeniem przed planowanym rozpoczęciem robót ziemnych;
 - dopuszczenie trwałego zainwestowania terenu po zakończeniu badań archeologicznych.
- b) Dla stref WIII- ograniczonej ochrony stanowisk archeologicznych plan ustala:
- nakaz ochrony stanowisk archeologicznych poprzez przeprowadzenie archeologicznych badań interwencyjnych w formie nadzoru archeologicznego nad pracami ziemnymi inwestycyjnymi;
 - nakaz określenia pozwoleniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zakresu archeologicznych badań interwencyjnych w formie nadzoru archeologicznego nad pracami ziemnymi inwestycyjnymi, wydanym na wniosek inwestora z miesięcznym wyprzedzeniem przed planowanym rozpoczęciem robót ziemnych;
 - dopuszczenie trwałego zainwestowania terenu po zakończeniu badań w formie nadzoru archeologicznego.
- c) Ochrona stanowisk archeologicznych w obrębie stref WII i WIII obowiązuje do czasu przeprowadzenia badań archeologicznych, w terminie 3 miesięcy od zakończenia prac terenowych, o ile organ właściwy w zakresie ochrony dóbr kultury nie wznowi postępowania w sprawie wydanego pozwolenia na określone badania, teren może być zainwestowany bez ograniczeń ze względu na ochronę archeologiczną.
- d) Dla ochrony wykształconego historycznie układu przestrzennego wsi oraz elementów istniejącej, historycznej zabudowy plan ustala:
- zakaz lokalizacji dodatkowych linii zabudowy równoległe do drogi wiejskiej;
 - nakaz utrzymania istniejącego charakteru, skali zabudowy oraz układu przestrzennego wsi;
 - nakaz zachowanie istniejącego układu drogi wiejskich;
 - nakaz lokalizacji nowej zabudowy w nawiązaniu do najstarszych obiektów;
 - nakaz dostosowanie nowej zabudowy do podstawowych cech stylistycznych najstarszych budynków - w tym - wysokości zabudowy, usytuowania kalenicy w stosunku do ulicy, kształtu dachu, rozłożenia i wymiarów otworów okiennych i drzwiowych;
 - nakaz zachowania tradycyjnych podziałów parcelacyjnych w historycznej części wsi i lokalizacja nowych siedlisk z dopuszczeniem podziału szerokich działek prostopadle do ulicy (drogi) z szerokością frontu pozwalającą na zlokalizowanie w linii zabudowy budynku w kalenicowym układzie zabudowy.

- dopuszczenie adaptacji istniejących budynków do wprowadzania nowych funkcji, w sposób nie naruszający ich historycznego charakteru;
 - dopuszczenie realizacji nowej zabudowy w gabarytach i na lokalizacji zabudowy dotychczasowej, w nawiązaniu do usuniętej lub w oparciu o typ zabudowy regionalnej;
 - ograniczenie rozbudowy i nadbudowy poddaszy w historycznej zabudowie w części frontowej i elewacjach bocznych, jeśli zmienia to w istotny sposób historyczny kształt zabudowy;
- e) Wyznaczenie terenów nowych technologii ekologicznych – ośrodek badawczo-edukacyjny

2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu gminy Głównyzyce dla terenów obejmujących obszar w zakresie ustanowienia obszaru oddziaływania wokół obowiązujących planów miejscowych w rejonie Farmy Wiatrowej Drzeżewo I i III (Uchwała nr 154/R/2012 Rady Gminy Głównyzyce z dnia 09 października 2012 r.)

- a) W obszarze planu znajdują się elementy struktury przestrzennej o wartościach historycznych, kompozycyjnych i kulturowych wymagające ochrony.
- b) Na obszarze opracowania planu znajdują się strefy ochrony archeologicznej objęte ochroną, w obrębie stref ustala się dla terenu strefy W.III ograniczonej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej obowiązują następujące zasady:
- wymóg przeprowadzenia na obszarach stanowisk archeologicznych badań interwencyjnych o charakterze nadzoru archeologicznego nad pracami ziemnymi, realizowanego w trakcie procesu inwestycyjnego,
 - zakres nadzoru zgodnie z pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków,
 - po rozpoznaniu wartości kulturowych stanowiska na podstawie wyników archeologicznych badań interwencyjnych, w szczególnych przypadkach, może być niezbędne przeprowadzenie archeologicznych badań ratowniczych, w zakresie określonym pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków; po zakończeniu badań archeologicznych teren będzie mógł być trwale zainwestowany.

3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu gminy Głównyzyce dla terenów obejmujących obszar w rejonie planowanej Farmy Wiatrowej Drzeżewo I (Uchwała nr 155/R/2012 Rady Gminy Głównyzyce z dnia 09 października 2012 r.)

W obszarze planu znajdują się elementy struktury przestrzennej o wartościach historycznych, kompozycyjnych i kulturowych wymagające ochrony.

Na obszarze opracowania planu znajdują się strefy ochrony archeologicznej objęte ochroną zapisami niniejszego planu. W obrębie stref ustala się:

- a) dla terenu strefy W.II częściowej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej obowiązują następujące zasady:
- wymóg przeprowadzenia badań ratowniczych na obszarach płaskich stanowisk archeologicznych, wyprzedzających proces zainwestowania terenu związany z pracami ziemnymi,

- zakres prac ratowniczych zgodnie z pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków,
 - po zakończeniu badań archeologicznych teren może być trwale zainwestowany;
- b) dla terenu strefy W.III ograniczonej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej obowiązują następujące zasady:
- wymóg przeprowadzenia na obszarach stanowisk archeologicznych badań interwencyjnych o charakterze nadzoru archeologicznego nad pracami ziemnymi, realizowanego w trakcie procesu inwestycyjnego,
 - zakres nadzoru zgodnie z pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków,
 - po rozpoznaniu wartości kulturowych stanowiska na podstawie wyników archeologicznych badań interwencyjnych, w szczególnych przypadkach, może być niezbędne przeprowadzenie archeologicznych badań ratowniczych, w zakresie określonym pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków; po zakończeniu badań archeologicznych teren będzie mógł być trwale zainwestowany.
4. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Głównyzyce dla terenów obejmujących obszar w rejonie planowanej Farmy Wiatrowej Drzeżewo II (Uchwała 186/R/2013 Rady Gminy Głównyzyce z dnia 28 stycznia 2013 r.).
- W obszarze planu znajdują się elementy struktury przestrzennej o wartościach historycznych, kompozycyjnych i kulturowych wymagające ochrony.
- a) dla terenu strefy W.I pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej obowiązują następujące zasady:
- zakaz lokalizacji nadziemnych obiektów budowlanych,
 - przed podziałem terenu na działki, wykonaniem prac melioracyjnych, budową podziemnych sieci infrastruktury technicznej i dróg wewnętrznych wykonać badania ratownicze wyprzedzające prace inwestycyjne,
 - zakres prac ratowniczych zgodnie z pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- b) dla terenu strefy W.II częściowej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej obowiązują następujące zasady:
- wymóg przeprowadzenia badań ratowniczych na obszarach płaskich stanowisk archeologicznych, wyprzedzających proces zainwestowania terenu związany z pracami ziemnymi,
 - zakres prac ratowniczych zgodnie z pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków,
 - po zakończeniu badań archeologicznych teren może być trwale zainwestowany;
- c) dla terenu strefy W.III ograniczonej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej obowiązują następujące zasady:
- wymóg przeprowadzenia na obszarach stanowisk archeologicznych badań interwencyjnych o charakterze nadzoru archeologicznego nad pracami ziemnymi, realizowanego w trakcie procesu inwestycyjnego,
 - zakres nadzoru zgodnie z pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków,

- po rozpoznaniu wartości kulturowych stanowiska na podstawie wyników archeologicznych badań interwencyjnych, w szczególnych przypadkach, może być niezbędne przeprowadzenie archeologicznych badań ratowniczych, w zakresie określonym pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków; po zakończeniu badań archeologicznych teren będzie mógł być trwale zainwestowany;
- d) zmiany sposobu użytkowania i nowe zagospodarowanie terenu lub zabudowa (plany i projekty) muszą być uzgadniane z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

5. Zmiana w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Głównyże w obrębach ewidencyjnych Drzeżewo – Lipno, Żoruchowo, Zgojewo, Żelkowo, Przebędowo (Uchwała nr 58/91/03 z dnia 30 października 2003r.). Przedmiotem ustaleń zmiany planu jest przeznaczenie części terenów rolnych pod realizację zespołu urządzeń elektrowni wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną.

W granicach obszarów objętych zmianą planu występują stanowiska archeologiczne wraz ze strefami ochrony konserwatorskiej stanowisk W I, W II i W III. Obowiązują następujące ustalenia dla poszczególnych stref archeologicznych:

- a) W I – strefa pełnej ochrony archeologicznej. Dla strefy W I obowiązują następujące rygory:
- Zakaz wszelkiej działalności inżynierskiej, budowlanej, i innej związanej z pracami ziemnymi,
 - Zachowanie istniejącego układu topograficznego,
 - W przypadku podjęcia jakichkolwiek działalności w rejonie objętym strefą, obowiązuje wystąpienie o szczegółowe wytyczne do Służby Ochrony Zabytków.
- b) W II – strefa częściowej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych w której dopuszcza się inwestowanie pod określonymi warunkami. Strefa W II obejmuje stanowiska ujęte w ewidencji Służby Ochrony Zabytków. Dla strefy obowiązują następujące rygory:
- Zachowanie stanowiska ujętego w ewidencji Służby ochrony Zabytków,
 - Uzgadnianie i opiniowanie wszelkich poczynań inżynierskich, budowlanych i innych przez Służbę Ochrony Zabytków. Obowiązuje każdorazowo występowanie o szczegółowe wytyczne konserwatorskie przed podjęciem decyzji o jakiegokolwiek działalności inwestycyjnej,
 - W przypadku podjęcia decyzji o realizacji inwestycji na terenie objętym granicami strefy ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych obowiązuje przeprowadzenie badań ratunkowych na koszt inwestora, wyprzedzających proces przygotowania inwestycji,
 - Właściciele, użytkownicy terenu lub inwestorzy zobowiązani są do zawiadomienia Służby Ochrony Zabytków o podjęciu działań inwestycyjnych, remontowych lub innych związanych z pracami ziemnymi z wyprzedzeniem minimum 3-miesięcznym w celu umożliwienia wykonania badań archeologiczno-konserwatorskich. Badania archeologiczne mają charakter sezonowy, w okresie od maja do końca września,
 - Rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją inwestycji uzależnia się od uzyskania stosownego zezwolenia od Służby Ochrony Zabytków.

- c) W III – strefa ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych w której należy przeprowadzić interwencyjne badania archeologiczne w przypadku podejmowania prac ziemnych. Strefa W III obejmuje stanowiska ujęte w ewidencji Służby Ochrony Zabytków. Dla tej strefy obowiązują następujące rygory:
- Uzgadnianie i opiniowanie przez służbę Ochrony Zabytków wszelkich poczynań inżynierskich, budowlanych i innych podejmowanych w obrębie granic strefy ochrony stanowiska archeologicznego,
 - W przypadku podjęcia realizacji inwestycji obowiązuje przeprowadzenie interwencyjnych badań archeologicznych na koszt Inwestora. Właściciele, użytkownicy terenu lub inwestorzy zobowiązani są do zawiadomienia Służby Ochrony Zabytków o podjęciu działań inwestycyjno-remontowych lub innych związanych z robotami ziemnymi z wyprzedzeniem minimum 2-tygodniowym,
 - Rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją inwestycji uzależnia się od uzyskania stosownego zezwolenia od Służby Ochrony Zabytków. Badania archeologiczne mają charakter sezonowy od maja do października.

Od stanowiska W I przyległego do terenu opracowania obowiązuje strefa krajobrazowej ochrony konserwatorskiej „K” obejmująca pas szerokości 50 m otaczający stanowisko wraz z całą strefą sąsiadującego stanowiska W II. W obszarze strefy krajobrazowej zakazuje się prowadzenia działań, które mogłyby spowodować zmianę krajobrazu w tym lokalizacji elektrowni oraz zalesienie terenu.

6. Zmiana w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Główny w obrębach ewidencyjnych Wykosowo (Uchwała nr 59/92/03 z dnia 30 października 2003r.).

Przedmiotem ustaleń zmiany planu jest przeznaczenie części terenów rolnych pod realizację zespołu urządzeń elektrowni wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną. W granicach obszarów objętych zmianą planu występują stanowiska archeologiczne wraz ze strefami ochrony konserwatorskiej stanowisk W II i W III. Obowiązują następujące ustalenia dla poszczególnych stref archeologicznych:

- a) W II – strefa częściowej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych w której dopuszcza się inwestowanie pod określonymi warunkami. Strefa W II obejmuje stanowiska ujęte w ewidencji Służby Ochrony Zabytków. Dla strefy obowiązują następujące rygory:
- Zachowanie stanowiska ujętego w ewidencji Służby ochrony Zabytków,
 - Uzgadnianie i opiniowanie wszelkich poczynań inżynierskich, budowlanych i innych przez Służbę Ochrony Zabytków. Obowiązuje każdorazowo występowanie o szczegółowe wytyczne konserwatorskie przed podjęciem decyzji o jakiegokolwiek działalności inwestycyjnej,
 - W przypadku podjęcia decyzji o realizacji inwestycji na terenie objętym granicami strefy ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych obowiązuje przeprowadzenie badań ratunkowych na koszt inwestora, wyprzedzających proces przygotowania inwestycji,
 - Właściciele, użytkownicy terenu lub inwestorzy zobowiązani są do zawiadomienia Służby Ochrony Zabytków o podjęciu działań inwestycyjnych, remontowych lub

- innych związanych z pracami ziemnymi z wyprzedzeniem minimum 3-miesięcznym w celu umożliwienia wykonania badań archeologiczno-konserwatorskich. Badania archeologiczne mają charakter sezonowy, w okresie od maja do końca września,
- Rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją inwestycji uzależnia się od uzyskania stosownego zezwolenia od Służby Ochrony Zabytków.
- b) W III – strefa ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych w której należy przeprowadzić interwencyjne badania archeologiczne w przypadku podejmowania prac ziemnych. Strefa W III obejmuje stanowiska ujęte w ewidencji Służby Ochrony Zabytków. Dla tej strefy obowiązują następujące rygory:
- Uzgadnianie i opiniowanie przez służbę Ochrony Zabytków wszelkich poczyną inżynierskich, budowlanych i innych podejmowanych w obrębie granic strefy ochrony stanowiska archeologicznego,
 - W przypadku podjęcia realizacji inwestycji obowiązuje przeprowadzenie interwencyjnych badań archeologicznych na koszt Inwestora. Właściciele, użytkownicy terenu lub inwestorzy zobowiązani są do zawiadomienia Służby Ochrony Zabytków o podjęciu działań inwestycyjno-remontowych lub innych związanych z robotami ziemnymi z wyprzedzeniem minimum 2-tygodniowym,
 - Rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją inwestycji uzależnia się od uzyskania stosownego zezwolenia od Służby Ochrony Zabytków. Badania archeologiczne mają charakter sezonowy od maja do października.

5.2. Uwarunkowania środowiska historycznego – rys historyczny i charakterystyka walorów kulturowych wsi

Gmina Głównyzyce położona jest na terenach, gdzie często zmieniał się przebieg granicy państwowej. Panowali tu między innymi książęta pomorscy, obszar był pod władztwem brandenburskim i pruskim. W krajobrazie gminy Głównyzyce widoczne są wątki kulturowe ludności autochtonicznej, polskie i niemieckie.

Kaszubi Nadłębscy – Słowińcy to grupa ludności autochtonicznej zamieszkująca także teren obecnej gminy Głównyzyce przez wiele stuleci. Trudniła się ona rybołówstwem i rolnictwem. Na przestrzeni wieków Słowińcy wypracowali sposoby gospodarowania na terenach wyjątkowo trudnych do uprawy i zagospodarowania rolnego ze względu na sąsiedztwo jeziora Łebsko i występowanie terenów podmokłych.

Słowińcy byli protestantami i msze odprawiali w języku słowińskim, posługiwali się śpiewnikiem polsko - kaszubskim. W II poł. XIX wieku również na terenach zamieszkałych przez Słowińców nasilił się proces germanizacji, któremu sprzyjali właściciele majątków ziemskich pochodzenia niemieckiego. Dla Słowińców wręcz symboliczna stała się data - 1886 rok, kiedy to została odprawiona w kościele głównyzyckim ostatnia msza w języku słowińskim. Słowińcy przetrwali na tych terenach w rozproszeniu do roku 1945. Największa liczba, około dwóch tysięcy osób, zamieszkiwała Kluki i sąsiadujące wsie. Po roku 1945 poddawani byli szykanom i wysiedlani. Kultura autochtonicznych Słowińców uległa wyniszczeniu. Pozostały jedynie materialne elementy dziedzictwa kulturowego Słowińców w postaci obiektów

budowlanych, rękodzieł i innych osiągnięć oraz zapisów odnośnie dziedzictwa kulturowego niematerialnego (zwyczaje, obrzędy).

Na terenie gminy Głównyzyce wsie Słowińców to Cecenowo, Izbica i Gać. Zachowały się tu przedmioty kultury materialnej oraz przykłady budownictwa słowińskiego. Miejscowość Gać była niewielką osadą rybacką i niewielkim majątkiem. Do lat 60-tych istniał tu dworek z parkiem, perełka architektury wiejskiej. Współcześnie ślady tego założenia są nieczytelne.

Gmina Głównyzyce położona jest na terenach, które na przełomie XVIII i XIX wieku charakteryzowały się wysoką kulturą dominującej tu gospodarki rolnej. Dobrze zarządzane majątki i korzystne warunki naturalne sprzyjały rozwojowi efektywnych gospodarstw rolnych. Na obszarze gminy znajdowały się majątki rodów Zitzewitz, Krokov, Stojentin, Somnitz i innych.

Charakterystyka walorów kulturowych wsi prezentuje się następująco:

Głównyzyce - miejscowość gminna Głównyzyce odgrywała znaczącą rolę w historii dzisiejszej gminy i jej okolic. Powstanie i rozwój miejscowości wiążą się z założeniem najstarszej na Pomorzu Środkowym parafii w 1026 roku. Kościół odgrywał znaczącą rolę w kształtowaniu historii tych okolic, szczególnie ze względu na pielęgnowane tu tradycje językowe Kaszubów. Do Głównyzyce zdążyły rzesze wiernych. Według niemieckich źródeł historycznych Głównyzyce były przez okoliczną ludność kaszubską utożsamiane z Jerozolimą. Od XV wieku Głównyzyce były siedzibą rodu Puttkamerów. Na wyniesieniu terenu sąsiadującym ze wzgórzem kościelnym została pobudowana siedziba ich rodu. Obiekt ten wraz z parkiem stanowi jeden z najcenniejszych zabytków Głównyzyce. Dobrze prosperujące folwarki spowodowały rozwój Głównyzyce i wykształcanie się tu funkcji charakterystycznych dla ośrodka miejskiego. Przed wojną wieś przypominała małe miasteczko. Na jej terenie funkcjonowały oprócz wiejskich zakładów dwa hotele i mała fabryka maszyn rolniczych. Nie zniszczona podczas wojny miejscowość, zachowała do dziś ciekawą małomiasteczką zabudowę w centrum miejscowości, charakterystyczne kamienice i domy z przełomu XIX i XX wieku. Wieś o układzie ruralistycznym wielodrożnicowym, położona jest nad Strugą Głównyzycką. W układzie wsi dominują dwa wzniesienia. Na jednym zlokalizowany jest zespół pałacowo – parkowy, na drugim założenie kościelne. Kościół z 1891 r., kaplica z 1869 r. oraz kaplica cmentarna i plebania z początku XIX w. stanowią obiekty wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Do najcenniejszych elementów dziedzictwa kulturowego należą również pałac i założenie parkowe z początku XIX w. W krajobrazie Głównyzyce istotną rolę odgrywa zachowana zabudowa z końca XIX i początku XX wieku, znajdująca się w ewidencji WKZ. Są to głównie budynki mieszkalne zlokalizowane przy głównych ulicach wsi. Większość zabudowań historycznych ma charakter miejskich domów mieszkalnych. Przy ulicy Kościuszki tworzą zwartą pierzeję. Zabudowania przy ulicy Słupskiej mają charakter willowy. Charakterystyczna zabudowa zagrodowa pojawia się przy ulicy Ciemińskiej. Współczesna zabudowa występuje przy wjeździe do wsi od strony Stowięcina (wielorodzinną, popegeerowska zabudowa mieszkaniowa) oraz w południowej części wsi powyżej doliny Strugi Głównyzyckiej wielorodzinną budynki z lat 80-tych i zabudowa jednorodzinna z lat 90-tych.

Cecenowo (Zezenow) - Wieś istniała już w XIII wieku i przez księcia gdańskiego Świętopełka po-darowana została klasztorowi Norbertanek w Żukowie. W roku 1283 wróciła znów pod

panowanie księcia. W 1510 roku wieś zakupiona była przez ród Massowów. W połowie XIX wieku Cecenowo stanowiło obok Głównyc główny ośrodek kaszubski w powiecie słupskim. Cecenowo położone jest na płaskim, rozległym terenie Pradoliny rzeki Łeby. Wieś posiada układ wielodrożnicowy. W układzie wyodrębniają się rozdzielone drogą wojewódzką zespół pałacowo – parkowy i wieś powstała w pierwszej połowie XX wieku. Współczesna zabudowa wielorodzinną znajduje się w pewnym oddaleniu od wsi, po jej wschodniej stronie. W Cecenowie znajduje się Wpisany do rejestru zabytków: zespół dworsko – parkowy i kościół z 1867/68 roku. Historyczny układ komunikacyjny i zabudowy wsi był chroniony w obowiązującym do 2003 r. planie zagospodarowania przestrzennego gminy Głównyce, przez wyznaczenie strefy ochrony zabytkowego krajobrazu.

Gorzyno (Gohren) - wieś pochodzi z XV wieku i początkowo była lennem Stojentínów. Za Heinricha von Wobeser powstał folwark z pałacem. Po drugiej połowie XVIII wieku przeszedł w ręce rodziny Bellov. Wieś posiada układ wielodrożnicowy, zlokalizowana jest przy drodze powiatowej prowadzącej do Nowej Wsi Lęborskiej. Zasadnicza część wsi zlokalizowana jest po zachodniej stronie drogi powiatowej. Zachowane założenie folwarczne z przełomu wieków XIX i XX zajmuje zachodni kraniec wsi. Składa się z części rezydencjonalnej, gospodarczej i domów robotników folwarcznych. Zabudowa zagrodowa wsi to obiekty powstałe już w XX wieku, skoncentrowane na niewielkich działkach. Spośród zachowanych elementów dziedzictwa kulturowego wyróżnia się pałac wpisany do rejestru zabytków oraz historycznie młyny, dom mieszkalny i stodoła.

Podole Wielkie (Gross Podel) - wieś podobnie jak Gorzyno była lennem Stojentín. Należała do rodów Puttkamer i Braunschweig. Cała wieś zlokalizowana jest na wzniesieniu. Wieś ma układ ulicówkowy. Zespół folwarczny zlokalizowany jest w północnej części wsi. Obok zespołu pałacowo – parkowego wpisanego do rejestru zabytków cennych ze względów historycznych i krajobrazowych jest kilka domów mieszkalnych oraz kaplica cmentarna położona w pewnym oddaleniu od wsi.

Skórzyno (Schorin) - wieś wzmiankowana była w dokumentach już w 1281 roku. Stanowiła własność rodziny Stojentín. Do wsi prowadzi częściowo zachowana aleja dębowa. Skórzyno jest niewielką osadą, w której dominującym elementem jest założenie folwarczne z zachowanym i wpisanym do rejestru zabytków założeniem pałacowo – parkowym. Zajmuje zachodnią część wsi. Wśród zabudowań wiejskich wyróżnia się zachowany budynek mieszkalny o konstrukcji szachulcowej. Nie występuje tu za-budowa wielorodzinną.

Szczypkowice (Zipkow) - wieś od połowy XIV w. do 1770 r. była lennem rodu Stojentín. Później przechodziła w ręce kolejnych właścicieli: Podewils, Blankensse. Za panowania tych ostatnich został wybudowany w latach 40-tych XIX wieku dwór oraz ukształtowany park krajobrazowy. Wieś oparta jest na dwóch przecinających się drogach. Założenie dworsko-parkowe jest wyraźnie oddzielone od zabudowań zagrodowych Szczypkowic. Zlokalizowane jest w północno - wschodniej części wsi, przy drodze prowadzącej do Wykosowa. Na przedłużeniu tej drogi zlokalizowana jest historyczna zabudowa zagrodowa. W północno –

zachodniej części Szczypkowiec, przy wjeździe do wsi od strony Głowczyc znajduje się zespół domów wielorodzinnych, mocno wyekspozowanych w otoczeniu.

Stowięcino – wieś ok. połowy XIV w. należała do rodu Stojentín, w późniejszych okresach w rękach kolejnych właścicieli, w tym Zitzewitzów i Puttkamerów i od 1853 r. Scheunemannów (aż do 1945 r.). Historycznie ukształtowana zabudowa tworzy układ ulicówki. We wsi znajduje się kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa Męczennika, wpisany do rejestru WKZ, murowano-szachulcowy z XV wieku, przebudowany w XVIII wieku (zachowała się wieża gotycko-renesansowo-barokowa z XV wieku). W rejestrze zabytków znajduje się ponadto park dworski, krajobrazowy, założony prawdopodobnie w II poł. XIX w. współtworzący niegdyś zespół dworsko-parkowy (dwór już nie istnieje).

Wielka Wieś (Grossendorf) - podobnie jak większość występujących na terenie gminy folwarków Wielka Wieś stanowiła lenno rodu Stojentín. Już w 1784 r. istniał tu folwark. Panował wtedy ród Podewils. Za panowania rodu Mitzlaff wybudowany został pałac. Część pałacowo – parkowa jest oddzielona od pozostałych zabudowań wsi i znajduje się po południowej stronie zwartej zabudowy Wielkiej Wsi. Pałac oraz park krajobrazowy bezpośrednio sąsiadujący z pałacem wpisane zostały do rejestru zabytków. Część leśna parku znajduje się w ewidencji WKZ. Wiele spośród budynków mieszkalnych i gospodarczych wsi znajduje się w ewidencji konserwatorskiej. Zachowały się tu całe założenia zagrodowe. Zagrody położone są wzdłuż przebiegającej przez wieś, w kierunku północ – południe, drogi powiatowej. Zespoły zagrodowe zostały wyraźnie skoncentrowane na niewielkim obszarze. Brak ubytków w zabudowie oraz szereg cennych kulturowo obiektów powoduje, że Wielka Wieś stanowi cenny element krajobrazu kulturowego. Współczesna zabudowa wielorodzinna zlokalizowana została poza zabudową historyczną. Położona na południowy wschód od wsi i ukryta wśród zieleni wysokiej stanowi oddzielną enklawę zabudowy.

Wolinia (Wollin) - Wolinia była dobrem rycerskim rodu Puttkamerów, po raz pierwszy wzmiankowano na temat wsi w 1457 roku. Wieś ma charakter ulicówki. Założenie pałacowo – parkowe znajduje się w centralnej części wsi. Park pałacowy dochodzi do głównej drogi prowadzącej przez wieś. Pałac oraz zabudowania gospodarcze znajdują się na wyniesieniu. Założenie pałacowo – parkowe objęte jest najwyższą formą ochrony konserwatorskiej. Na terenie założenia folwarcznego znajduje się gorzelnia, która ze względu na wartość historyczną znajduje się w ewidencji WKZ. Spośród zabudowań mieszkalnych za cenny uznany został budynek mieszkalny zlokalizowany w sąsiedztwie założenia pałacowo – parkowego. Teren wsi zagospodarowany jest dosyć ekstensywnie. Działki, szczególnie w północnej części Wolini usytuowane są szerszym bokiem do ulicy. Bardziej intensywnie zagospodarowana jest południowa część wsi, gdzie mieszczą się wielorodzinne domy budowane współcześnie.

Wykosowo (Vixow) - wieś znajdowała się w posiadaniu rodu Stojentín. W latach 1702 - 1777 istniały tu dwa folwarki, młyn wodny. Zespół architektoniczny rezydencjonalny wybudowany był w połowie XIX wieku. Znajduje się w północno - wschodniej części wsi. Po stronie północnej pałacu znajduje się rozległy park krajobrazowy. Zachowany układ ruralistyczny

wielu zagród, ciągle, nie przerywane wyburzeniami pierzeje, ciekawa aleja drzew wzdłuż drogi oraz kameralna skala wsi wpływają na atrakcyjność krajobrazową Wykosowa.

Żoruchowo (Sorchow) - wieś w XVIII wieku należała do rodziny Bandemerów. W połowie XIX w. stała się własnością Braunschweigów. Wieś otoczona jest od strony północnej i wschodniej terenami leśnymi. Część rezydencjonalna folwarku znajduje się w północno – wschodniej części wsi. Park i pałac wpisane są do rejestru zabytków. Park pałacowy łączy się z okalającymi wieś terenami leśnymi. Pałac położony na zakończeniu osi założenia, znajduje się w znacznej odległości od jednej z dwóch dróg wsi. Zagrody powstałe pod koniec XIX i na początku wieku XX zlokalizowane są ciasno wzdłuż drogi przebiegającej w kierunku wschód zachód. W ewidencji konserwatorskiej znajduje się kilka obiektów gospodarczych. Na skrzyżowaniu głównych dróg znajduje się trójkątny skwer z zielenią wysoką. Południowa część wsi to wielorodzinną zabudowa popeegeeowska.

Dargoleza (Dargherese) - niewielka wieś Dargoleza w przeciągu wieków stanowiła własność wielu rodów. Do roku 1487 była w posiadaniu rodu Damerow. W początku XVIII wieku zakupiona została przez Massowów i zostały z niej zdjęte ograniczenia lenne. Późniejszymi właścicielami byli Zitzewitz. Ze względu na lokalne zasoby w roku 1870 pobudowano cegielnię czynną do roku 1914 (położoną w północnej części wsi, po wschodniej stronie drogi powiatowej, dziś nie istniejącą). Istniejący tu dawniej zespół dworsko – folwarczny, którego elementy w postaci zniszczonego parku i przekształconych zabudowań gospodarczych zachowały się do dziś powstał na przestrzeni XIX wieku. Kolonia robotników folwarcznych zachowana bez większych przekształceń powstała pod koniec XIX wieku. Zabudowa robotników, obecnie domy mieszkalne zlokalizowane są wzdłuż przebiegającej przez wieś drogi. W północnej części wsi w pobliżu dawnej linii kolejowej znajduje się wielorodzinny dom, prawdopodobnie dom pracowników cegielni. Zabudowa wsi ma charakter ekstensywny, pomiędzy poszczególnymi do-mami występują tereny rolnicze bądź nie zagospodarowana zieleni.

Izbica (Giesebitz) - po raz pierwszy nazwa wioski została wymieniona w dokumentach w 1518 roku. Sama miejscowość składała się z kilku siedlisk: Lisia Góra, Ameryka, Weidehof, Kurland, młyn i Szlag. Od roku 1519 miejscowość i okoliczne ziemie należały do rodu Stojentín. Później wielokrotnie zmieniali się właściciele: Braunschweig, Blankensee auf Zipkow, Kleist, Bluhm. Miejscowość początkowo należała do parafii Głównicy. W 1904 roku został założony wikariat, a w 1912 roku powstał samo-dzielny kościół gminny. Izbica w dużej mierze zawdzięcza swój kształt starokaszubskiej kulturze Słowińców. Zabudowa wsi zlokalizowana jest głównie wzdłuż jednej ulicy, przebiegającej równoległe do brzegu jeziora Łebsko. Budynek kościoła oraz dwie zagrody usytuowane zostały w znacznej od siebie odległości wzdłuż drogi prowadzącej do Izbicy. Budynki wsi nie tworzą ciągłych pierzei. Intensywnie zagospodarowana jest zachodnia część wsi. W części wschodniej do głównej drogi przylegają tereny upraw, użytki zielone oraz tereny nie zagospodarowane. Istnieje możliwość uzupełnienia ciągów zabudowy pełnymi zagrodami. Spośród istniejącej zabudowy kilka obiektów stanowi cenne dla dziedzictwa kulturowego: kościół filialny z 1930 roku oraz trzy budynki mieszkalne.

W krajobrazie wsi Izbica istotne są widoki wydm położonych po drugiej stronie jeziora Łebsko. Na terenie wsi istnieje pozostałość dawnego parku dworskiego pełniącego rolę parku wiejskiego.

Lipno - malowniczo położona wieś, usytuowana na skraju rozległej wysoczyzny morenowej i obniżenia w dolinie rzeki Łupawy. Lipno składa się z kilku zagród zachowanych w nie zmienionym od lat układzie. Większość zabudowań pochodzi z pierwszej ćwiartki XX wieku. Zachowała się stodoła o konstrukcji szachulcowej z przełomu wieków.

Poblocie - wieś należy do jednej z największych w gminie Główny. Zabudowania wsi zajmują znaczny obszar, zlokalizowane są wzdłuż drogi wojewódzkiej i odbiegającej od niej drogi prowadzącej do miejscowości Gatka. Zabudowa wzdłuż drogi wojewódzkiej zlokalizowana jest w sposób ekstensywny, szczególnie we wschodniej części wsi. Występuje tu kilka zagród, zabudowa wielorodzinna oraz otoczony parkiem zespół pałacowy użytkowany na potrzeby usług oświaty. Zabudowa przy drodze prowadzącej do Gatki zlokalizowana jest intensywnie, działki siedliskowe mają kształt wydłużonych prostokątów, przylegających krótszym bokiem do ulicy. Kilka siedlisk znajduje się przy drodze prowadzącej do Wolini i Dargolezy oraz przy gruntowej drodze prowadzącej do dawnego PGR-u Na-stępowo. Ekstensywne zagospodarowanie terenów wzdłuż drogi wojewódzkiej spowodowało rozprzestrzenienie się zabudowy i połączenie wsi Poblocie i Rzuszcze. Ze względu na zachowane cenne układy ruralistyczne oraz obiekty zabudowy wiejskiej centralny obszar wsi Poblocie został objęty ochroną w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego. Wyznaczona strefa chronionego krajobrazu kulturowego chroni układ drożny oraz układ ruralistyczny.

Przebudowo (Prebentow) - wieś była starym lennem rodu Prebentow. Na przełomie wieków XVII i XVIII właściciele wsi zmieniali się wielokrotnie. Wieś należała do członków znanych pomorskich rodów: Massov, Stojentin, Puttkamer, Hoym, Goddentow. Na przełomie wieków XVIII i XIX jako dobra rycerskie stało się własnością Zitzewitz i pozostało własnością tego rodu do końca II wojny światowej. Zespół folwarczny ukształtował się na przestrzeni XIX i na początku XX wieku. Dwór, siedziba zarządcy folwarku, został rozebrany w latach 60-tych. Wieś składa się z pozostałości dawnego zespołu dworsko – parkowego w postaci częściowo przekształconych budynków gospodarczych i posiadającego obecnie charakter leśny parku oraz kilku siedlisk dawnych robotników folwarcznych. Zabudowania mieszkalne zlokalizowane są na skraju zboczy niecki, w zagłębieniu której znajduje się częściowo wyschnięty staw oraz koryto ciek w wodnego. Ciekawe ukształtowanie terenu, zróżnicowany krajobraz naturalny otoczenia wsi oraz architektura zachowanych obiektów, kameralna skala osady wpływają na jej atrakcyjność krajobrazową. Niestety wszystkie obiekty miejscowości znajdują się w tragicznym stanie technicznym.

Równo (Rowen) - pierwsza wzmianka na temat wsi pochodzi z 1282 roku. Wieś razem z Rumskiem i Siodłoniem stanowiła stare lenno Stojentiniów. Na początku XVII wieku wieś stanowiła majątek rodu Podewils. W wyniku podziału dóbr właścicielem stał się ród Bieberstein. W XIX wieku na dobrach tych rządziła rodzina Krockow.

Wieś folwarczna składała się z trzech części: dworsko – parkowej, gospodarczej oraz kolonii mieszkalnej robotników folwarcznych. Historyczny układ czytelny jest we współczesnej wsi. Kolonia mieszkalna znajduje się w pewnej odległości od założenia dworsko – parkowego i części gospodarczej. Zachowały się tu trzy dawne budynki. Większość obiektów to budynki powstałe na początku lat 20-tych XX wieku. W obrębie historycznej kolonii zlokalizowany został współczesny budynek wielorodzinny. Część gospodarcza znajduje się przed wjazdem do wsi od strony Rumsko po południowej stronie drogi. Charakterystyczny układ budynków gospodarczych tworzy bramę wjazdową na podwórze gospodarcze. Budynek obory, stodoły oraz nie istniejącej obecnie chlewni wyznaczały dawniej pierzeje placu gospodarczego. Na osi kompozycyjnej, po przeciwnej stronie bramy wjazdowej mieści się budynek rządcówki. Kilka cennych budynków gospodarczych znajduje się w ewidencji konserwatorskiej. Dwór, rozebrany w latach 70-tych i 80-tych położony był w parku (założonym w XVIII w. powiększonym w XIX w.), na południowy zachód od podwórza gospodarczego. W sąsiedztwie nie istniejącego dworu zlokalizowane są grobowce z XVIII wieku. Historyczny cmentarz z XIX wieku znajduje się w lesie położonym na północ od drogi dojazdowej do wsi Równo.

Rumsko i Siodłonie (Zedlin) - Siodłonie razem z Rumskiem i Równem stanowiły stare lenno rodu Stojentin. Na początku XVIII wieku należała do rodu Podewils. Późniejszymi właścicielami byli Krockow i Wickerau. Siodłonie to niewielka wieś o układzie wielodrożnym. Zespół folwarczny z dawną rządcówką znajduje się na skraju wsi. Zabudowę mieszkaniową stanowi kilka zagród oraz zespół zabudowy wielorodzinnej położonej naprzeciwko zespołu folwarcznego. Dawny zespół folwarczny, zachowany w niezmienionym układzie w części gospodarczej, jest aktualnie użytkowany jako gospodarstwo indywidualne. Występują tu ciekawe przykłady architektury mieszkaniowej, szczególnie czworaki wykonane nietypowo z kamienia. W obrębie zabudowy występuje niewielka ilość zieleni wysokiej.

Rzuszcze - wieś o układzie wielodrożnym. W północnej części wsi znajduje się dwór (w ewidencji konserwatorskiej), obecnie wykorzystywany na cele mieszkaniowe. Zabudowa głównie zagrodowa zlokalizowana jest wzdłuż ulic usytuowanych w pobliżu drogi wojewódzkiej. We wsi znajdują się dwa cenne ze względów kulturowych budynki mieszkalne, o konstrukcji szachulcowej i murowany. Część zabudowań położona jest bezpośrednio przy niej i rozmieszona w sposób ekstensywny. Istniejące za-gospodarowanie pozwala na intensyfikację zabudowy.

Żelkowo - wieś o układzie wielodrożnym. Historyczna część zabudowy, z zachowanym układem urbanistycznym znajduje się w sąsiedztwie drogi wojewódzkiej. Część zabudowań położona jest bezpośrednio przy drodze wojewódzkiej. Znajdują się tu głównie obiekty usługowe i związane z obsługą turystów. W centralnej części wsi znajduje się kościół pod wezwaniem św. Antoniego z połowy XIX w., wpisany do rejestru zabytków. Do cennych obiektów zalicza się elektrownię wodną z początku XIX w., budynek dawnego dworca kolejowego z końca XIX w. oraz kilka budynków mieszkalnych z przełomu XIX i XX w.

We wsiach Żoruchowo, Żelkowo, Zgojewo, Drzezewo, Siodłonie, Wielka Wieś, Główczyce, Przebędowo, Gorzyno, Podole, Dargoleza, Równo, Rzuszcze, Poblócie, Cecenowo,

Stowięcino historycznie ukształtowana struktura przestrzenna o dużej wartości kulturowej w skali lokalnej została zachowana najpełniej, a w szczególności:

- rozplanowanie zespołu przestrzennego,
- historycznie ukształtowane podziały parcelacyjne,
- istniejąca zabudowa o wartości historycznej z historyczną kompozycją obiektów,
- historyczna kompozycja zespołów zabudowy i typów zabudowy, kompozycja układów zieleni.

Wsie te usytuowane są w charakterystyczny sposób, we wnętrzach krajobrazowych, w których historycznie ukształtowana sylweta całej wsi stanowi dominantę i przesądza o kompozycji otoczenia.

Wsie Cecenowo i Pobłocie, ze względu na zachowany cenny układ komunikacyjny oraz zachowane ciekawe układy z ważnymi elementami zabudowy (pałac, kościół w Cecenowie, zabudowa wiejska w Pobłociu), zostały w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Głównicyce objęte ochroną (plan utracił moc po dniu 31.12.2003 r.). Dla obydwu wsi wyznaczono strefy ochrony zabytkowego krajobrazu kulturowego. Dla obszarów objętych strefami nakazano zachowanie układu drożnego, w miarę możliwości uzupełnianie zabudowy z uwzględnieniem pierwotnych linii zabudowy lub sytuowania zagród, stosowanie ograniczeń kubaturowych oraz form rozwiązań architektonicznych.

We wsiach Izbica i Gać zachowany krajobraz kształtują elementy kultury Słowińców, tj. zagospodarowanie siedlisk charakteryzujące się usytuowaniem budynku mieszkalnego równoległe do ulicy oraz budynków gospodarczych położonych w głębi zagrody. Regionalne cechy architektury uległy nieznacznym przekształceniom i zatarciu (np. otynkowane budynki o konstrukcji szachulcowej), ale charakterystyczny dla kultury Słowińców typ zabudowy jest nadal czytelny.

6. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zgodnie z art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t. j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm.):

Prawnymi formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 3) uznanie za pomnik historii;
- 4) utworzenie parku kulturowego;
- 5) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Zabytki nieruchome, ruchome oraz archeologiczne z terenu gminy Głównicyce chronione są poprzez wpis do rejestru zabytków województwa pomorskiego oraz na podstawie ustaleń w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego miejscowości.

Zgodnie z art. 21 ustawy, „ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy”. Określone zasady i warunki zagospodarowania wynikające z potrzeb ochrony środowiska kulturowego przewidują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Rejestr zabytków na terenie województwa pomorskiego prowadzi Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

7. Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków

Zgodnie z art. 22 ust. 5 pkt 1-3 ustawy w Gminnej Ewidencji Zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Lokalizację zabytków na terenie Gminy Główczyce przedstawia załącznik do Programu. W roku 2013 została zaktualizowana Gminna Ewidencja Zabytków w zakresie zabytków nieruchomych, zabytki archeologiczne są w trakcie przygotowywania aktualnych kart.

7.1. Zabytki ruchome

Zabytek ruchomy to rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych będący dziełem człowieka lub związany z jego działalnością i stanowiący świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Na zabytki ruchome składają się dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne (militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i ordery), wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne oraz przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

W Gminie Główczyce znajdują się zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków. Są to wyposażenia kościołów. Zestawienie stanowi tabela nr 1, znajdująca się w załącznikach. W ewidencji zabytków znajdują się zabytki ruchome są to wyposażenia kościołów, pałaców i parków dworskich. Wykaz zabytków ruchomych znajdujących się w ewidencji zabytków znajduje się w tabeli nr 2 w załącznikach.

7.2. Zabytki nieruchome

Zabytek nieruchomy jest to nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, będący dziełem człowieka lub związany z jego działalnością i stanowiący świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Na zabytki nieruchome składają się krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji.

Gmina Główczyce jest niezwykle bogata w obiekty dziedzictwa kulturowego. Są to głównie historyczne założenia pałacowe bądź dworskie z parkami, z zabudowaniami gospodarczymi, folwarkami. Mniej liczne są przykłady historycznej zabudowy zagrodowej.

1) Zabytki w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Najcenniejsze obiekty zabytkowe na terenie gminy Główczyce podlegają ochronie w formie wpisu do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Są to głównie założenia pałacowo- i dworsko-parkowe pochodzące z XIX w., związane z wielką własnością ziemską.

W rejestrze zabytków znajduje się 6 zespołów pałacowo-parkowych (Wolinia, Skórzyno, Wykosowo, Gorzyno, Wielka Wieś, Główczyce), 5 zespołów dworsko-parkowych (Cecenowo, Szczypkowice, Żoruchowo, Podole Wielkie, Stowięcino – dwóch nie istnieje) i 2 parki (Równno, Żelkowo).

Rejestrem zabytków objętych jest kilka obiektów sakralnych na terenie gminy: kościoły w Cecenowie, Stowięcinie i Żelkowie oraz cały zespół kościelny w Główcyczach.

Wykaz obiektów znajdujących się w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zawiera tabela nr 3 w załącznikach.

2) Obiekty o walorach historycznych poza rejestrem (w ewidencji WKZ i pozostałe w ewidencji gminnej)

a) Historyczne cmentarze

Na terenie gminy Główczyce znajduje się wiele historycznych cmentarzy. Są to cmentarze ewangelickie, najczęściej z drugiej połowy XIX wieku. Dwa z nich, we wsiach Główczyce i Izbica, są aktualnie czynnymi cmentarzami rzymskokatolickimi. Część historycznych cmentarzy uległa zniszczeniom, ich układ nie zawsze jest czytelny, brak jest nagrobków. W granicach niektórych założeń cmentarnych zachowały się pomniki, najczęściej poświęcone ofiarom I wojny światowej. 32 z historycznych cmentarzy objętych jest ewidencją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, ponadto wskazano 3 cmentarze zlokalizowane na terenie gminy, nie objęte tą ewidencją. W miejscowości Rzechcino gm. Potęgowo na części dz. nr 71/2 zlokalizowany jest cmentarz widniejący w wojewódzkiej ewidencji zabytków, jednak jego pozostała część widnieje na części dz. nr 237/1 położonej już na terenie gminy Główczyce, w związku z tym został umieszczony w tabeli obiektów objętych ochroną.

Wykaz obiektów znajdujących się w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zawiera tabela nr 4 w załącznikach.

b) Parki

W wielu miejscowościach gminy Główczyce zachowały się parki, stanowiące część dawnych założeń dworsko- i pałacowo-parkowych, pochodzących z XIX w. Najcenniejsze zostały objęte rejestrem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, pozostałe znajdują się w ewidencji WKZ. W ewidencji pozostaje 11 historycznych założeń, w Będziechowie, Choćmirowie, Choćmirówku, Cieminie, Izbicy, Klęcinie, Poblóciu, Przebądowie, Rumsku, Rzuszczach i Warblinie. Są to najczęściej parki krajobrazowe, czasem parki leśne, jak w Wykosowie. Granice historycznych założeń parkowych nie zawsze są czytelne.

Wykaz parków objętych ewidencją WKZ zawiera tabela nr 5 w załącznikach.

c) Zespoły zabudowy i budynki

Dla większości wsi w granicach gminy Głównyzyce charakterystyczna jest historyczna zabudowa związana z wielkimi majątkami dawnych właścicieli ziemskich. W zespołach tej zabudowy wyróżnia się część rezydencjonalną, którą tworzą pałace i dwory wraz z parkami (w tym objęte rejestrem WKZ, jak wyżej) oraz część folwarczną z budynkami gospodarczymi i domami pracowników folwarcznych. We wsiach, poza zespołami dworsko-folwarcznymi, obecna jest zabudowa zagrodowa – reprezentowana stosunkowo mało licznie, z budynkami mieszalnymi i gospodarczymi o konstrukcji szachulcowej.

Wykaz zaewidencjonowanych zespołów zabudowy folwarcznej, zagrodowej oraz poszczególnych budynków zawiera tabela nr 6 w załącznikach.

7.3. *Zabytki archeologiczne*

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem. Na *zabytki archeologiczne* składają się pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Pod względem morfogenetycznym, implikującym mikroregiony osadnictwa pradziejowego oraz wczesnośredniowiecznego, gmina Głównyzyce położona jest w granicach trzech różnych genetycznie jednostek mezoregionalnych: Pobrzeża Słowińskiego w części Niziny Gardnieńsko – Łebskiej, Wysoczyzny Damnickiej i Wysoczyzny Łęborskiej. Obie wysoczyzny charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem hipsometrycznym i urozmaiconą rzeźbą z czytelnymi formami dolinnymi i pradolinnymi. Nizina obejmuje fragment jeziora lagunowego Łebsko, fragment równiny akumulacji rzeczno – pradolinnej oraz kompleks równiny akumulacji organogenicznej – pradolina Łeby.

Stanowiska archeologiczne układają się zespołami i mikroregionami osadniczymi zlokalizowanymi na terasach dolin i pradoliny w strefach o dogodnych warunkach hydrograficzno – glebowych z pominięciem odwodnionych fragmentów centralnych części płątów wysoczyznowych.

Pradzieje gminy charakteryzują się pełną sekwencją chronologiczno - kulturową od mezolitu poczynając i na późnym średniowieczu kończąc. Główny trzon osadnictwa pradziejowego tworzy łużycko – pomorski horyzont kulturowy, przy znacznym udziale oksywo – wielbarskiego horyzontu kulturowego.

Cechą kulturową wyróżniającą osadnictwo pradziejowe gminy spośród innych gmin w tej strefie, jest znaczny udział reliktyw osadnictwa kultur neolitycznych (kultury amfor kulistych, pucharów lejkowatych i ceramiki sznurowej – aż 41 punktów osadniczych) oraz wyjątkowa obecność schyłkowego mezolitu – Cecenowo, Skórzyno, fragmenty pradoliny Łeby.

Istotny dla tożsamości regionu udział osadnictwa wczesnośredniowiecznego, świadczący o kontynuacji osadniczej przynajmniej od wczesnego średniowiecza, wykazuje ścisły związek ze średnio-wiecznym rodowodem większości wsi na tym terenie.

Na obszarze gminy zarejestrowano ponad 770 stanowisk archeologicznych udokumentowanych materiałem źródłowym, z których ochroną konserwatorską objęto 394 obiektów (stanowiska w rejestrze i wojewódzkiej ewidencji zabytków).

Ochroną prawną, przez wpis do rejestru zabytków województwa pomorskiego, objęto dziesięć stanowisk. Są one usytuowane, w sąsiedztwie terenów zabudowanych Głównicy, na południowy zachód od Rumska, pomiędzy Rumskiem a Równem, w pobliżu Rówienka, na północ od Wykosowa, na wschód od Siodłonia, w lesie na zachód od Żoruchowa i na północ od Cecenowa. Zestawienie stanowisk archeologicznych położonych w granicach gminy Głównicy, znajdujących się w rejestrze zabytków województwa pomorskiego, zawiera tabela nr 7. Zabytki wpisane do rejestru wskazane zostały również w części graficznej – oznaczone jako strefa W pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej.

Z kolei liczne zabytki ujęte są w wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych województwa pomorskiego. Zostały one zwaloryzowane, przez objęcie ich trzema strefami ochrony archeologiczno-konserwatorskiej:

- 1) strefa W.I pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej o własnej formie krajobrazowej,
- 2) strefa W.II częściowej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej,
- 3) strefa W.III ograniczonej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej.

Zestawienia stanowisk archeologicznych położonych w granicach gminy Głównicy, znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków województwa pomorskiego przedstawiono w tabeli nr 8. Zabytki znajdujące się w ewidencji, wskazane zostały również w części graficznej – oznaczone jako strefy W.I, W.II i W.III.

8. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy

8.1. Analiza SWOT ochrony dziedzictwa kulturowego gminy Głównicy

Analiza SWOT jest podstawowym i powszechnie stosowanym narzędziem diagnostycznym, która stanowi zestawienie takich cech, jak: silne strony – **Strengths**, słabe strony – **Weaknesses**, szanse – **Opportunities**, zagrożenia – **Threats**.

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Bogaty i różnorodny zasób zabytków charakterystycznych i wyróżniających region, • Wysokie walory i atrakcyjność środowiska kulturowego dla gospodarki, mieszkańców i turystyki, • Widoczne rezultaty procesu rewitalizacji wpływają pozytywnie na zmiany w postawie mieszkańców – budzeniu się w nich poczucia lokalnej tożsamości. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zainteresowania części właścicieli zabytków właściwą konserwacją zabytków, • Zły stan zachowania części obiektów zabytkowych, • Brak środków finansowych na konserwację i rewaloryzację obiektów zabytkowych, • Niewłaściwie przeprowadzone remonty i adaptacje, • Słaba promocja zasobów oraz edukacja dotycząca walorów środowiska

	kulturowego, • Wprowadzanie do historycznej zabudowy nowych inwestycji.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost zainteresowania właścicieli obiektów zabytkowych ochroną i pracami konserwatorskimi, • Możliwość finansowania prac konserwatorskich i remontowych obiektów zabytkowych ze środków pochodzących z różnych źródeł: państwowe, samorządowe, środki UE, • Uwzględnianie problemów ochrony dziedzictwa kulturowego w dokumentach strategicznych gminy, • Promocja przykładów dobrej praktyki w zakresie ochrony zabytków. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogarszający się stan techniczny tkanki zabytkowej spowodowany niewłaściwym użytkowaniem, • Brak środków na skuteczną ochronę i zabezpieczenie zabytków, • Niewłaściwe prowadzenie prac budowlanych, konserwatorskich, niezgodnie ze sztuką budowlaną, • Klęski żywiołowe i zdarzenia losowe, • Niedostatek mechanizmów promujących działania na rzecz ochrony, konserwacji i rewitalizacji zabytków.

8.2. Analiza stanu zachowania dziedzictwa kulturowego Gminy Główny i źródła zagrożeń.

W przypadku zabytków ruchomych, na podstawie przeprowadzonych kontroli przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Gdańsku Delegatura Słupsku i po zapoznaniu się z dokumentacją Urzędu stwierdzono konieczność wykonania prac konserwatorskich przy zabytkach wpisanych zarówno do rejestru jak i do ewidencji. W ciągu ostatnich lat przeprowadzono prace konserwatorskie na części zabytków ruchomych.

Natomiast w przypadku zabytków nieruchomych, po wojnie całe założenia folwarczne przynależały do Państwowych Gospodarstw Rolnych. Budynki gospodarcze najczęściej służyły jak przed wojną rolnictwu, obiekty mieszkaniowe i reprezentacyjne przeznaczone były na biura i lokale mieszkalne. Po upadku gospodarstw państwowych większość obiektów stała nie użytkowana kilka lat.

Obecnie większość zabytkowych obiektów posiada nowych właścicieli. Jednak stan obiektów zabytkowych na terenie gminy nie jest zadowalający. Wynika on z niewłaściwego utrzymania obiektów, braku remontów oraz sposobów ich przeprowadzania.

Zły stan techniczny dotyczy wielu obiektów dworskich i pałacowych oraz zabudowy folwarcznej. Wiąże się to z jednej strony z brakiem troski obecnych właścicieli, dzierżawców i najemców o stan zabytkowych obiektów, z drugiej strony z brakiem odpowiednich funduszy na cele związane z ich konserwacją i remontem. Brak też pomysłów na dochodowe wykorzystanie zespołów dworsko- i pałacowo-parkowych, albo brak możliwości finansowych na ich zrealizowanie.

W wielu przypadkach postępuje dewastacja obiektów, które, nie zabezpieczone przed zniszczeniem grożą nawet zawaleniem. Dzieje się tak np. w przypadku pałacu w Cecenowie, dworu w Szczyrkowicach. Są i przykłady pozytywne: odrestaurowany w ostatnim czasie pałac w Wolini, utrzymane w dobrym stanie pałace w Podolu Wielkim, Górzynie, Wielkiej Wsi.

W przypadku budynków, w szczególności mieszkalnych, objętych ewidencją, obniżenie, a niekiedy utrata ich walorów architektonicznych, wiąże się ze zmianami w ich elewacjach, tj. zmianami ilości, wielkości, a tym samym proporcji otworów okiennych, otynkowaniem obiektów o konstrukcji szachulcowej, brakiem jednolitej kolorystyki, zwłaszcza w przypadku budynków dwu- i czterorodzinnych. Niekorzystne zmiany dotyczą pokrycia dachowego i gabarytów budynków (nadbudowa obiektów, po-krycie różnymi materiałami dachów budynków dwu- i czterorodzinnych, dobudowa ganków).

Niekorzystny stan dotyczy znacznej części zabytkowych parków i cmentarzy. Stan ten jest spowodowany długotrwałym brakiem prac pielęgnacyjnych, porządkowych, wykonanymi wycinkami drzew, w tym okazów najbardziej wartościowych, lokalizacją obiektów dysharmonijnych (często obiektów związanych z infrastrukturą techniczną), a ponadto, wykonaną w obrębie wielu historycznych cmentarzy, dewastacją nagrobków. Zachowaniu spójnej struktury i kompleksowym działaniom ochronnym, nie sprzyjają podziały geodezyjne, obejmujące nieruchomości w obrębie dawnych założeń parkowych, dworsko-parkowych i pałacowo-parkowych. Brak jest aktualnych inwentaryzacji drzew w parkach i w obrębie historycznych cmentarzy, brak projektów rewaloryzacji parków.

Równocześnie obserwuje się zjawisko pozytywne - wśród mieszkańców gminy widoczna jest coraz większa troska i dbałość o estetykę budynków i posesji, których są właścicielami, coraz częściej także obserwuje się działania związane z porządkowaniem terenów i pielęgnacją drzew w obrębie zabytkowych parków i cmentarzy.

Istotne znaczenie dla zachowania krajobrazu kulturowego Gminy Główny mają obiekty, które pomimo że stanowią własność prywatną, są cenne pod względem historycznym i kulturowym. Obiekty te z uwagi na ich znaczenie zostały wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków.

Główne zagrożenia dla zabytków archeologicznych, z uwagi na ryzyko ich naruszenia bądź zniszczenia, wiążą się z pracami ziemnymi, w szczególności towarzyszącymi procesowi inwestycyjnemu, zabiegom melioracyjnym oraz gospodarce leśnej. Dla obiektów wyróżniających się własną formą krajobrazową (grodziska, cmentarzyska), zagrożenie stanowi ingerencja w krajobraz, poprzez zabudowę terenów w ich otoczeniu.

Postępująca destrukcja stanowisk archeologicznych stwarza zagrożenie stopniowej, fizycznej likwidacji tego najstarszego dziedzictwa kulturowego. Zasady polityki przestrzennej gminy powinny tworzyć możliwości ochrony i zachowania najstarszego dziedzictwa terenu gminy, tj. archeologicznego dziedzictwa kulturowego.

9. Zadania, instrumenty wdrażania, źródła finansowania Programu opieki nad zabytkami na lata 2019 – 2022

Lp.	Zadanie	Podmioty uprawnione do realizacji	Instrumenty wdrażania	Źródła finansowania	Planowany termin
1	Umieszczenie przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków tablic informacyjnych	Gmina Głównyzyce	Gmina Głównyzyce	Gmina Głównyzyce	2019 – 2023
2	Popularyzacja zabytków w szkołach i poza szkołami w formie konkursów i publikacji	Gmina Głównyzyce	Gmina Głównyzyce, organizacje pozarządowe, szkoły, instytucje kultury, parafie	Gmina Głównyzyce	2019 – 2023
3	Wsparcie finansowe dla właścicieli zabytków – na podstawie Uchwały nr XVII/132/2016 Rady Gminy Głównyzyce z dnia 28 kwietnia 2016r. w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji celowej z budżetu gminy Głównyzyce na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków	Gmina Głównyzyce	Gmina Głównyzyce	Gmina Głównyzyce	2019 – 2023
4	Udział w programach wsparcia finansowego i merytorycznego dla właścicieli obiektów wpisanych do rejestru zabytków	Gmina Głównyzyce	Gmina Głównyzyce, parafie, organizacje pozarządowe, inne podmioty	Gmina Głównyzyce	2019 – 2023
5	Udział w szkoleniach dotyczących ochrony zabytków i edukacji kulturowej	Gmina Głównyzyce	Gmina Głównyzyce	Gmina Głównyzyce	2019 – 2023

9.1. Opis zadań zawartych w Programie opieki nad zabytkami

Umieszczenie przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków tablic informacyjnych Gmina Główczyce planuje do roku 2022 umieścić przy wybranych zabytkach nieruchomych tablice informacyjne opisujące dany zabytek. Tablice te zostaną przygotowane, a następnie umieszczone przy zabytkach w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Popularyzacja zabytków w szkołach i poza szkołami w formie konkursów i publikacji

Zadanie to służyć będzie popularyzacji zabytków i ich ochrony w szkołach i innych instytucjach. Zakłada się przeprowadzenie konkursów dla uczniów szkół i uczestników zajęć w świetlicach wiejskich z wiadomości o zabytkach oraz wydawanie publikacji dotyczących zabytków z terenu naszej gminy.

Wsparcie finansowe dla właścicieli zabytków – na podstawie Uchwały nr XVII/132/2016 Rady Gminy Główczyce z dnia 28 kwietnia 2016r. w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji celowej z budżetu gminy Główczyce na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Kolejnym zadaniem, jakie zamierza realizować gmina Główczyce jest finansowe wspieranie właścicieli obiektów zabytkowych w podejmowanych przez nich działaniach mających na celu ochronę zabytków. Dnia 28 kwietnia 2016 roku Rada Gminy Główczyce przyjęła uchwałę nr XVII/132/2016 w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji celowej z budżetu gminy Główczyce na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Na podstawie tej uchwały dofinansowanie będzie udzielane właścicielom zabytków po złożeniu przez nich wniosku o udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub budowlane.

Udział w programach wsparcia finansowego i merytorycznego dla właścicieli obiektów wpisanych do rejestru zabytków

Gmina Główczyce będzie brała czynny udział w programach, które mają na celu ochronę zabytków z terenu gminy, zwiększenie ich atrakcyjności dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych, będzie wspierała inicjatywy sprzyjające wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Udział w szkoleniach dotyczących ochrony zabytków i edukacji kulturowej

Pracownik urzędu zajmujący się zadaniami z zakresu ochrony zabytków, a także pozyskiwaniem funduszy zewnętrznych uczestniczyć będzie w organizowanych szkoleniach na temat ochrony zabytków. Szkolenia te poprawią stan wiedzy o ochronie zabytków, umożliwią zapoznanie się z zadaniami w zakresie ich ochrony i opieki, warunkami i sposobem finansowania planowanych zadań wynikających z Programu.

10. Założenia programowe

Głównym celem programu jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego, w szczególności w zakresie stanu zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych oraz zachowania krajobrazu kulturowego Gminy Głowczyce. Cel ten będzie realizowany w ramach 3 priorytetów:

Priorytet 1: Odnowa dziedzictwa kulturowego gminy

Kierunki działania:

1. podejmowanie współpracy z właścicielami zabytków w celu zahamowania procesu degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania,
2. zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy służące budowaniu tożsamości mieszkańców oraz promocji turystycznej,
3. trwałe zachowanie i bezpieczeństwo obiektów zabytkowych,
4. ekspozycja najcenniejszych zabytków dziedzictwa kulturowego gminy

Typy wsparcia działań:

1. działania uwzględniające w szczególności konserwację, renowację, rewaloryzację, poprawę stanu zachowania:
 - obiektów sakralnych,
 - obiektów mieszkalnych,
 - obiektów gospodarczych (budynki folwarczne, spichlerze, stodoły, inne obiekty w obrębie zespołów, zagród itp.),
 - parków, zieleni komponowanej,
2. konserwacja i rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych polegająca na odtworzeniu ich pierwotnego wyglądu,
3. zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.),
4. iluminacja najcenniejszych zabytków dziedzictwa kulturowego gminy.

Priorytet 2: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Kierunki działania:

1. zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego,
2. zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy służące budowaniu tożsamości mieszkańców oraz promocji turystycznej.

Typy wsparcia działań:

1. opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi – weryfikacja obowiązujących planów w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków,
2. konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w MPZP (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji; dla obiektów figurujących w wojewódzkiej ewidencji zabytków ochronie podlega ich forma zewnętrzna, kształt dachu, rodzaj pokrycia dachowego, wielkość otworów okiennych i drzwiowych, stolarka okienna

i drzwiowa; w razie planowanych inwestycji dotyczących zabytków znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków konieczne jest uzyskanie wytycznych projektowych, a następnie wiążącej opinii Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków).

Priorytet 3: Dokumentacja oraz promocja dziedzictwa kulturowego

Kierunki działania:

1. szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy,
2. promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej,
3. specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym.

Typy wsparcia działań:

1. udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy,
2. opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego,
3. specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym obejmujące:
 - ekspertyzy techniczne i konserwatorskie,
 - badania konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne,
 - program prac konserwatorskich i restauratorskich,
 - dokumentacje projektowe,
 - inwentaryzacje architektoniczno-konserwatorskie.
4. opracowanie szlaków turystycznych wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego,
5. wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego.

11. Wdrażanie Programu

Gminny program będzie wykonywany za pomocą następujących instrumentów:

1. instrumentów prawnych:
 - zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
 - zapisów wynikających z programów określających politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
2. instrumentów finansowych:
 - dotacje na prace konserwatorskie i remontowe przy obiektach zabytkowych niebędących własnością gminy,
 - korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz środków budżetu państwa,
3. instrumentów społecznych:
 - działania promocyjne;
 - szeroka informacja na temat dziedzictwa kulturowego gminy,
4. instrumentów kontrolnych:

- aktualizacja gminnej ewidencji zabytków;
- monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego gminy.

12. Finansowanie Programu

Program będzie finansowany z funduszy właścicieli prywatnych, ze środków pochodzących z budżetu gminy, państwa, funduszy zewnętrznych i innych. Gmina będzie w miarę posiadanych środków budżetowych przyznawała dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane prowadzone przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Wsparcie finansowe mogą stanowić środki pochodzące m.in. z następujących źródeł:

- programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- budżetu samorządu Województwa Pomorskiego;
- budżetu Starosty Słupskiego;
- Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego;
- budżetu Gminy Główny (Uchwała Rady Gminy);
- środków będących w dyspozycji Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku.

13. Ocena realizacji Programu

Program przyczyni się do zachowania i ochrony zabytków z terenu gminy Główny wpisanych do rejestru wojewódzkiego konserwatora zabytków. Oznakowanie istniejących zabytków i upowszechnianie informacji historycznych o zabytkach przyczyni się do większej dbałości o nie i lepszej opieki. Ochrona zabytków, których właścicielem jest gmina, wspieranie robót konserwatorskich i inwestycji chroniących wartości zabytków, to istotne działania dające początek zmianom sytuacji ochrony zabytków w gminie Główny.

Zadbane obiekty zabytkowe przyczynią się do ochrony środowiska przyrodniczego. Odnowa i rewitalizacja takich obiektów wpłynie na rozwój społeczno-gospodarczy, zapoczątkuje nowe inwestycje, poprawi jakość życia i bezpieczeństwa mieszkańców gminy.

Kolejnym efektem programu będzie podniesienie zainteresowania społeczeństwa problematyką ochrony dziedzictwa kulturowego.

14. Załączniki

Tabela nr 1 – Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków

Nr rejestru B	Data wpisu	Miejscowość	Miejsce przechowywania	Zabytki ruchome
249	09.12.1993	Cecenowo	Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP	Wyposażenie kościoła
13	02.08.1967 09.12.1993	Główczyce	Kościół p.w. Św. Piotra i Pawła	Wyposażenie kościoła
278	02.11.1998 31.07.2013	Stowięcino	Kościół p.w. Św. Stanisława Bpa i Męczennika	Wyposażenie kościoła

Tabela nr 2 – Zabytki ruchome wpisane do ewidencji zabytków ruchomych

Lp.	Miejscowość	Miejsce przechowywania	Zabytki ruchome
1	Cecenowo	Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP	Wyposażenie kościoła
2	Gorzyno	Park podworski i dawny dwór	Wyposażenie parku i dworu
3	Główczyce	Kościół p.w. Św. Piotra i Pawła	Wyposażenie kościoła
4	Stowięcino	Kościół p.w. Św. Stanisława Bpa i Męczennika	Wyposażenie kościoła
5	Wolinia	Pałac	Wyposażenie pałacu
6	Żelkowo	Kościół fil. P.w. św. Antoniego	Wyposażenie kościoła

Tabela nr 3 - Wykaz obiektów znajdujących się w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Lp.	Nr w rejestrze zabytków	Położenie	Obiekt	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi
Zespoły pałacowo-parkowe, dworsko-parkowe i parki					
1	A-183	Wolinia	zespół pałacowo-parkowy (pałac murowany XVIII, XIX w., park z pomnikowym drzewostanem, w pierwszej poł. XIX w. przeniesiony i przebudowany w stylu krajobrazowym, z drzewostanem pomnikowym)	25.05.1960 r.	poprzednio poz. rej. A-188
2	A-196	Cecenowo	zespół dworsko-parkowy (dwór murowany, w rejestrze starsza część, tj. budynek, park pałacowy z pomnikowym drzewostanem)	02.02.1961 r.	poprzednio poz. rej. A-25
3	A-206	Skórzyno	zespół pałacowo-parkowy (pałac murowany, park krajobrazowy romantyczny)	02.02.1961 r.	poprzednio poz. rej. A-123
4	A-207	Stowięcino	zespół dworsko –parkowy (dwór z XIX w. nie istnieje, park krajobrazowy prawdopodobnie II poł. XIX w.)	02.02.1961 r.	
5	A-211	Szczyrkowice	zespół dworsko –parkowy (dwór murowany, park)	02.02.1961 r.	poprzednio poz. rej. A-164
6	A-226	Żoruchowo	zespół dworsko –parkowy (pałac, murowany, 1833 r., park krajobrazowy z poł. XIX w.)	28.05.1961 r.	poprzednio poz. rej. A-197
7	A-406	Wykosowo	zespół pałacowo-parkowy (pałac murowany, park)	15.02.1966 r.	poprzednio poz. rej. A-189

8	A-407	Podole Wielkie	zespół dworsko –parkowy (pałac murowany, park)	15.02.1966 r.	poprzednio poz. rej. A-199
9	A-1114	Gorzyno	zespół pałacowo-parkowy (pałac, murowany, I poł. XIX w., rozbudowany II poł. XIX w., park I poł. XIX w.)	27.05.1986 r.	poprzednio poz. rej. A-235
10	A-1157	Wielka Wieś	zespół pałacowo-parkowy (pałac, murowany, I poł. XIX w., II poł. XIX w., park krajobrazowy regularny wzbogacony w końcu XIX w. i park leśny, I poł. XIX w.)	14.04.1987 r.	poprzednio poz. rej. A-244
11	A-1171	Główczyce	zespół pałacowo-parkowy (pałac, murowany, poł. XIX w., 1910/11 r., park z pomnikowym drzewostanem, II poł. XIX w. /przełom XIX i XX w.)	01.07.1987 r.	poprzednio poz. rej. A-248
12	A-1197	Równo	park (park dworski z II poł. XVIII w.)	31.12.1987 r.	poprzednio poz. rej. A-263
13	A-1198	Żelkowo	park (park dworski krajobrazowy z poł. XIX w.)	21.01.1988 r.	poprzednio poz. rej. A-262
Kościół, zespoły kościelne					
1	A-208	Stowięcino	kościół parafialny p.w. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika wraz z otoczeniem (murowany, zachowała się wieża gotycko-renesansowo- barokowa)	02.02.1961 r. 30.05.2005 r.	poprzednio poz. rej. A-156
2	A-1418	Cecenowo	kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP (murowany, 1867 – 68) oraz cmentarz zlokalizowany w granicach kamiennego ogrodzenia kościółka	08.10.1993 r.	poprzednio poz. rej. A-316
3	A-1425	Główczyce	zespół kościelny - teren działki nr 431 i 528 tj. otoczenie kościoła i cmentarz; 1) kościół parafialny p.w. Św. Piotra i Pawła (murowany, poł. XVIII w., 1891 r.) 2) kaplica cmentarna z 1869 r. 3) kaplica cmentarna z początku XX w. 4) plebania (murowana, poł. XIX w.)	17.11.1993 r.	poprzednio poz. rej. A-315/1 A-315/2 A-315/3 A-315/4
4	A-1825	Żelkowo	kościół filialny p.w. Św. Antoniego (2 połowa XIX wieku) wraz z działką	03.03.2008 r.	

Tabela nr 4 - Cmentarze historyczne na terenie gminy Główczyce

Lp.	Miejscowość	Opis	Lokalizacja	Uwagi
W ewidencji WKZ				
1.	Będziechowo	Dawny cmentarz ewangelicki z koń-ca lat 70- tych XIX w.	Na północ od Będziechowa, w północnej części parku	
2.	Cecenowo	Dawny cmentarz ewangelicki z I poł. XIX w. z pomnikiem z czasów I Wojny Światowej	W centrum miejscowości przy kościółce	Obiekt wpisany do rejestru zabytków
3.	Cecenowo	Dawny cmentarz ewangelicki z II poł. XIX w. [0,53 ha]	Przy drodze Słupsk – Łeba, na zakręcie po prawej stronie drogi	

4.	Choćmirowo	Dawny cmentarz ewangelicki z II poł. XIX w. [0,28 ha]	Na wschód od Żelkowa i na południe od drogi Słupsk - Łeba	
5.	Choćmirówko	Dawny cmentarz ewangelicki z pocz. XX w. [0,2 ha]	~100m na południowy zachód Choćmirówka, ~300m od szosy Słupsk - Łeba	
6.	Dargoleza	Poniemiecki cmentarz ewangelicki z końca XIX w., [0,11 ha]	~600 m na południe od centrum Dargolezy	
7.	Drzeżewo	Cmentarz ewangelicki z końca XIX w. [0,63 ha]	~400m na wschód od Drzeżewa, ~200m na południe od szosy do Będziechowa, po prawej stronie drogi	
8.	Drzeżewo	Cmentarz ewangelicki z lat 70-tych XIX w. [0,10 ha]	~400m na południe od miejscowości, po prawej stronie drogi Lipno-Drzeżewo	
9.	Główczyce	Cmentarz ewangelicki, obecnie rzymsko - katolicki z II poł. XIX w. [2 ha]	Przy kościele	w granicach zespołu kościelnego w rejestrze zabytków
10.	Gorzyno	Dawny cmentarz ewangelicki z końca lat 70-tych XIX w. [0,21ha]	w północno-wschodniej części miejscowości, dojazd brukowaną drogą, zjazd w lewo z drogi Stowięcino - Gorzyno za luką drogi	
11.	Gorzysław - Gostkowo	Zniszczony cmentarz ewangelicki z poł. XX w. [0,3 ha]	~1,5 km od Gorzysławia w lesie, ~600m na południowy zachód od Gostkowa	
12.	Izbica	Dawny cmentarz ewangelicki, obecnie rzymsko - katolicki z końca XIX w., [0,58 ha] Groby ofiar I wojny światowej	~1km przed Izbicą, przy drodze Pałczyn - Izbica	cmentarz czynny
13.	Kłęcino	Dawny cmentarz ewangelicki z końca XIX w. [0,39 ha]	~300 m na północ od zabudowy	
14.	Lipno	Poniemiecki cmentarz ewangelicki z końca lat 70-tych XIX w. [0,11 ha]	~500m na południe od Drzeżewa, ~100m na zachód od drogi Drzeżewo - Lipno	
15.	Poblócie	Dawny cmentarz ewangelicki z końca XIX w. [0,79 ha]	~900m na wschód od Poblócia, po lewej stronie drogi na Cecenowo	po przeciwległej stronie drogi cmentarz czynny
16.	Podole Wielkie	Cmentarz rodowy z końca XIX w./ początku XX w.	~ 300m na zachód od założenia dworsko-parkowego w Podolu Wielkim, ścieżką leśną zaczynającą się od drogi leśnej na poziomie niewielkiego jeziora	
17.	Równo	Cmentarz ewangelicki z II poł. XIX w. [0,46 ha]	Na południowy zachód, za parkiem zlokalizowanym 80m od drogi z Rumska do Równa	Położony jest na terenie wpisanym do Rejestru zabytków (Park w Równie A-1197)
18.	Rzuszcz	Zniszczony dawny cmentarz ewangelicki z końca XIX w. [0,78 ha]	~1,2km na zachód od Rzuszcz, w lesie	
19.	Gorzyno (Rzechcino gm. Potęgowo)	Cmentarz	Położony na działce nr 71/2 (gm. Potęgowo), jego pozostała część widnieje na części dz. nr 237/1 położonej na terenie gminy Główczyce	

20.	Siodłonie	Dawny cmentarz ewangelicki z II poł. XIX w., [0,11 ha] Znajduje się tu zbiorowa mogiła ofiar I wojny światowej - mieszkańców Siodłonia	~400m na północ od centrum Siodłonia, w lesie, ~100m na wschód od drogi do Rumska	
21.	Skórzyno	Zniszczony dawny cmentarz ewangelicki z końca XIX w. [0,12 ha]	W lesie, z lewej strony drogi Skórzyno – Równo, na południe od Skórzyna, na wzniesieniu ~300m od skrzyżowania z drogą na Główczyce	
22.	Stowięcino – Podole Wielkie	Zniszczony cmentarz ewangelicki pozostałościami ogrodzenia z II poł. XIX w. [0,15 ha]	Przy drodze w kierunku Stowięcina, ~1,1km od centrum na północ od Stowięcina po prawej stronie drogi	W sąsiedztwie cmentarz czynny
23.	Szczypkowice	Ewangelicki z końca XIX w., [0,21 ha] Obelisk pamięci ofiar I wojny światowej - zbiorowa mogiła	~1 km na północny wschód od Szczypkowic, w lesie	
24.	Warblino	Zniszczony dawny cmentarz ewangelicki z końca XIX w. [0,38 ha]	~1,2km od centrum na północ od Warblina	
25.	Wielka Wieś	Poniemiecki cmentarz ewangelicki, pomnik ku czci pomordowanych Polaków w przeddzień wyzwolenia ziem polskich z XIX w.	~800 m a wschód od Wielkiej Wsi	
26.	Wolinia	Dawny cmentarz ewangelicki z II poł. XIX w. [0,27 ha] Mogiła rodziny niemieckiej	~1,6km na wschód od Dargolezy	
27.	Zgierz	Dawny cmentarz ewangelicki z ok. 1918 r. miejsce pamięci – pomnik, kamień upamiętniający poległych w czasie I Wojny Światowej - mieszkańców Zgierza zdewastowany.	~400m na południowy wschód od Zgierza, na wschód od drogi Ciemino Zgierz	
28.	Zgojewo	Cmentarz ewangelicki z II poł. XIX w. [0,3 ha]	W kierunku zachodnio północnym od wsi, na skraju lasu ~0,5 km od siedlisk	
29.	Żelkowo	Cmentarz parafialny, rzymsko – katolicki z pomnikiem z drugiej połowy XIX w. [0,63 ha]	Na północ od wsi w parku pałacowym	cmentarz czynny, obiekt wpisany do rejestru zabytków
30.	Żelkowo	Zniszczony cmentarz ewangelicki z II poł. XIX w. [0,31 ha]	W lesie, na zachód od Żelkowa, przy drodze do Kolonii Żelkowo, ~1km od centrum,	
31.	Żoruchowo	Dawny cmentarz ewangelicki z poł. XIX w., [0,22 ha] Obelisk pamięci ofiar I wojny światowej pochowanych w latach 1915 - 1918	~500 m od centrum wsi na północ w lesie, po lewej stronie drogi	
32.	Żoruchowo	Dawny cmentarz ewangelicki z II poł. XIX w., [0,20 ha]	~500 m od centrum wsi na północ w lesie, po prawej stronie drogi	
Pozostałe historyczne cmentarze (w ewidencji gminnej)				
1	Gatka - Następowo	Zniszczony cmentarz ewangelicki z poł XX w. Obelisk.	Na północny zachód od Gatek i północny wschód od Następowa	
2	Przebędowo	Poniemiecki cmentarz ewangelicki	~1 km od centrum na południe od Przebędowa	
3	Stowięcino	Zniszczony dawny cmentarz ewangelicki z końca XIX w.	~300m od centrum na wschód	

Tabela nr 5 - Cenne założenia parkowe

L.p.	Miejscowość	Opis	Uwagi
1	Będziechowo	Park dworski angielski, drzewostan pomnikowy, poł. XIX w. [12,4ha]	
2	Choćmirowo	Park dworski (obecnie wiejski) krajobrazowy, I poł. XIX w. [4ha]	
3	Choćmirówko	Park dworski (obecnie wiejski) krajobrazowy, I poł. XIX w. [4,5ha]	dwór
4	Ciemino	Park dworski (obecnie wiejski) drzewostan pomnikowy – stare aleje lipowe, poł. XIX w. [3,8ha]	
5	Izbica	Park dworski (obecnie wiejski) drzewostan pomnikowy, I poł. XIX w. [1,9ha]	
6	Kłęcino	Park pałacowy (obecnie wiejski) drzewostan pomnikowy, I poł. XIX w. [7,55ha]	
7	Pobłocie	Park pałacowy (obecnie wiejski), XVIII / XIX w. [7,4ha]	
8	Przebędowo	Park z XVIII / XIX w.	
9	Rumsko	Park dworski (obecnie wiejski) naturalistyczny, I poł. XIX w. [4,2ha]	
10	Rzuszcze	Park dworski (obecnie wiejski), I poł. XIX w. [1,8ha]	dwór
11	Warblino	Park dworski (obecnie wiejski) krajobrazowy, koniec XIX w. [7,2ha]	

Tabela nr 6 - Obiekty architektury w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków
Wykaz zabytków nieruchomych w wojewódzkiej ewidencji zabytków: ARCHITEKTURA

MIEJSCOWOŚĆ	ULICA/DZIAŁKA	NR	OBIEKT	DATA POWSTANIA
Będziechowo	dz. 196		spichlerz w zespole folwarcznym	1. 30-te XX w.
Będziechowo	dz. 193/1		stacja transformatorowa	1. 30-te XX w.
Cecenowo	dz. 213/14	41	pałac	2 poł. XIX w.
Cecenowo			zespół folwarczny:	XIX, XX w.
Cecenowo			1. stodoła	
Cecenowo			2. stajnia i spichlerz	
Cecenowo			3. stodoła	
Cecenowo			4. chlewnia	
Cecenowo	dz. 170		5. transformator	
Cecenowo		5	daw. budynek stacji kolejowej	pocz. XX w.
Ciemino	dz. 6/14	19	dwór	1 poł. XIX w.
Ciemino			zespół folwarczny	XIX/XX w.
Ciemino	dz. 6/19	18	1. oficyna ob. dom	1882 r.
Ciemino	dz. 10/1		2. transformator	
Ciemino	dz. 6/25		3. stodoła ob. magazyn	
Ciemino	dz. 6/25		4. stajnia ob. magazyn	1. 60-te XIX w.
Ciemino	dz. 6/5	11	5. dom	
Ciemino	dz. 41	16	6. szkoła ob. dom	
Ciemino	dz. 53/4	3	7. karczma ob. dom i sklep	
Choćmirówko	dz. 99	8	dwór	poł. XIX w.
Czarny Młyn		1	młyn wodny	XIX w.
Dargoleza			zespół folwarczny:	XIX w.
Dargoleza	dz. 9/16		1. stodoła	
Dargoleza	dz. 9/16		2. obora	
Dargoleza	dz. 9/17		3. stajnia, chlewnia, spichlerz	
Dargoleza	dz. 41/2	12	4. dom pracowników folwarcznych	k. XIX w.
Dargoleza	dz. 30/4	14	5. dom pracowników cegielni	1898 r.
Dargoleza	dz. 45/1	9	szkoła ob. dom	
Dochówko			zespół folwarczny	pocz. XIX w., k. XIX w.

Drzeżewo			budynek elektrowni wodnej	1922/1974 r.
Drzeżewo			elektrownia wodna	1922/1974 r.
Drzeżewo			JAZ	1922/1974 r.
Gać		11	budynek gospodarczy	k. XIX w.
Gać		14	dom	XIX/XX w.
Gać		15a	stodoła	k. XIX w.
Główczyce			zespół folwarczny	poł. XIX w., 1910/11
Główczyce	Ciemińska	1	dom mieszkalny	XIX/XX w.
Główczyce	Dworcowa	10	budynek mieszkalny	pocz. XX w.
Główczyce	Dworcowa	12	budynek mieszkalny	pocz. XX w.
Główczyce	Dworcowa	17	budynek mieszkalny	1. 30. XX w.
Główczyce	Kościuszki	2	dom	2 poł. XIX w.
Główczyce	Kościuszki	3	dom	pocz. XX w.
Główczyce	Kościuszki	4	szkoła	pocz. XX w.
Główczyce	Kościuszki	7	dom	k. XIX w.
Główczyce	Kościuszki	8	dom	k. XIX w.
Główczyce	Kościuszki	10	dom	pocz. XX w.
Główczyce	Kościuszki	12	dom	pocz. XX w.
Główczyce	Kościuszki	17	dom	XIX/XX w.
Główczyce	Kościuszki	20	dom	k. XIX w.
Główczyce	Kościuszki	27	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
Główczyce	Mickiewicza	1	dom	pocz. XX w.
Główczyce	Mickiewicza	4	budynek mieszkalno-usługowy	1. 30. XX w.
Główczyce	Mickiewicza	22	dom	k. XIX w.
Główczyce	Osiedle	4-15.	budynki mieszkalne	1. 30. XX w.
Główczyce	Osiedle	3, 3a, 5	budynki mieszkalne	1. 30. XX w.
Główczyce	Skórzyńska	3.	dom	pocz. XX w.
Główczyce	Słupska	2.	budynek mieszkalny	pocz. XX w.
Główczyce	Słupska	4.	dom	pocz. XX w.
Główczyce	Słupska	6.	dom	pocz. XX w.
Główczyce	Słupska	19.	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
Główczyce	Słupska	23.	dom	1 ćw. XX w.
Główczyce	Słupska	27.	dom	XIX/XX w.
Gorzyno		13	zespół folwarczny	XIX w.
Gorzyno			młyn wodny zagrody nr 54	pocz. XX w.
Gorzyno			młyn wodny zagrody nr 55	
Gorzyno		17	budynek mieszkalny	k. XIX w.
Gorzyno		40	stodoła	poł. XIX w.
Izbica			kościół	1930 r.
Izbica		3	dom	2 poł. XIX w.
Izbica		4	stodoła	k. XIX w.
Izbica		45	leśniczówka	1930 r.
Izbica		46,47,48	zespół dworsko-folwarczny	2 poł. XIX w.
Izbica		41	dom	k. XIX w.
Klęcino		41	stodoła	XIX/XX w.
Lipno		7	stodoła	k. XIX w.
Mokre		1	chałupa mieszkalna	pocz. XX w.
Poblocie	dz. 407/1	31	pałac	pocz. XX w.
Poblocie	dz. 464	3	dom	pocz. XX w.
Poblocie	dz. 482/1	6	dom	pocz. XX w.
Poblocie	dz. 483/3	7	dom	1907 r.
Poblocie	dz. 484/1	9	dom	pocz. XX w.
Poblocie	dz. 409/1	30	dom	1 ćw. XX w.
Poblocie	dz. 399, 400	47 a i b	dom	pocz. XX w.
Poblocie	dz. 319	49	dawna zagroda młynarska:	XIX/XX w.
Poblocie			1. młyn	
Poblocie			2. dom	
Poblocie			3. budynek gospodarczy	
Poblocie	dz. 305	71	dom	pocz. XX w.

Poblocie	dz. 282, 281/2	79	dom	pocz. XX w.
Podole Wielkie	dz. 247	9	chałupa	1 poł. XIX w.
Podole Wielkie			zespół folwarczny;	poł. XIX w.
Podole Wielkie	dz. 311		1. gorzelnia	1900 r.
Podole Wielkie	dz. 27/10	23	2. kuźnia z budynkiem mieszkalnym	ok. poł. XIX w.
Podole Wielkie			3. stajnia, magazyn zbożowy	2 poł. XIX w.
Podole Wielkie			4. magazyn zbożowy	
Podole Wielkie	dz. 311		6. narzędziownia	
Podole Wielkie	dz. 235	21	7. rządcówka	
Przebędowo Sł.	dz. 1/10	7	dom	poł. XIX w.
Równo	dz. 35/6	2	zespół folwarczny:	poł. XIX w., 1 ćw. XX w.
Równo			1. obora, stajnia, spichlerz	
Równo			2. stodoła	
Równo			3. obora	
Równo	dz. 31/2 i 31/3	9	4. dwojak	1 ćw. XX w.
Równo	dz. 31/5 i 31/4	10/10a	5. dwojak	1 ćw. XX w.
Równo	dz. 31/7 i 31/6	11	6. dwojak	1 ćw. XX w.
Równo	dz. 57	17	zagroda:	pocz. XX w.
Równo			1. dom	
Równo			2. stodoła	
Równo			3. budynek inwentarski	
Równo			4. budynek gospodarczy	
Rumsko			zespół folwarczny:	poł. XIX w., 1 ćw. XX w.
Rumsko	dz. 74/15		1. stajnia, wozownia, cielętnik	
Rumsko	dz. 74/15		2. warsztat ?	
Rumsko	dz. 47	6	dom	pocz. XX w.
Rumsko	dz. 47	6	dwa budynki gospodarcze	pocz. XX w.
Rumsko	dz. 49/1	7	dom	pocz. XX w.
Rumsko	dz. 50/1	8	dom	1 ćw. XX w.
Rumsko	dz. 51/2	9	dom	1 ćw. XX w.
Rumsko	dz. 31/1	4	szkoła ob.bud. mieszk. i ŚDP	1. 30. XX w.
Rzuszcze			pałac	1845 r.
Rzuszcze		35	dom	pocz. XX w.
Rzuszcze		43	dom	2 poł. XIX w.
Siodłonie	dz.11/1		stacja transformatorowa	pocz. XX w.
Siodłonie	dz. 73/2 i 73/1	2	dom	pocz. XX w.
Siodłonie	dz. 43/3	13.	dom	2 poł. XIX w.
Siodłonie	dz. 43/2	16.	dom	2 poł. XIX w.
Siodłonie	dz. 61	22.	szkoła	XIX/XX w.
Skórzyno			zespół folwarczny:	pocz. XIX w.
Skórzyno			1. stajnia	pocz. XIX w.
Skórzyno			2. stodoła	pocz. XIX w.
Szczyrkowice			zespół folwarczny:	1. 40. XIX w., 3 ćw. XIX w., 4 ćw. XIX w.
Szczyrkowice			1. stajnia i spichlerz	2 poł. XIX w.
Wielka Wieś			zespół folwarczny	1 poł. XIX w., 4 ćw. XIX w., 1 ćw. XX w.
Wielka Wieś		37	budynek gospodarczy	XIX/XX w.
Wielka Wieś		38	budynek zarządcy	1900 r.
Wielka Wieś		10	zagroda	pocz. XX w.
Wielka Wieś		28	dom mieszkalny	1913 r.
Wielka Wieś		28	stodoła	pocz. XX w.
Wielka Wieś		28	chlew	pocz. XX w.
Wielka Wieś		28	budynek inwentarski	pocz. XX w.
Wielka Wieś		29	dom mieszkalny	1908 r.
Wielka Wieś		29	budynek gospodarczy	pocz. XX w.
Wielka Wieś		30	dom mieszkalny	1913 r.

Wielka Wieś		31	dom mieszkalny	pocz. XX w.
Wolinia			zespół folwarczny:	XVIII, XX w.
Wolinia			1. obora w zespole folwarcznym	k. XIX w.
Wolinia			2. budynek mieszk.-gosp. daw. Wozownia	poł. XIX w.
Wolinia		29	leśniczówka	1938 r.
Wolinia		42	dom	1898 r.
Wykosowo		10	chałupa	pocz. XIX w.
Wykosowo			zespół folwarczny	poł. XIX w.
Zgojewo	dz. 3/4	15	dwór	pocz.
Żelkowo			elektrownia wodna	1909/1954 r.
Żelkowo			elektrownia wodna	1908/1951/1988 r.
Żelkowo			budynek elektrowni wodnej	1908 r.
Żelkowo		12	dom	1913 r.
Żelkowo		15	daw. dworzec kolejowy	k. XIX w.
Żelkowo		42	stodoła	2 poł. XIX w.
Żoruchowo			zespół folwarczny:	poł. XIX w.
Żoruchowo	dz.120/3		1. budynek gospodarczy	
Żoruchowo	dz.120/11		2. magazyn, stajnia	1859r.
Żoruchowo	dz.120/11		3. stacja transformatorowa	
Żoruchowo	dz.120/11		4. stodoła	
Żoruchowo	dz. 206		5. magazyn	
Żoruchowo	dz.120/12		6. obora	
Żoruchowo	dz. 127/7		7. obora	

Tabela nr 7 - Strefa W pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej

Nr strefy archeologicznej	Nr AZP stanowisk objętych strefą ochrony	Funkcja, chronologia, kultura archeologiczna	Rejestr zabytków	Obręb
1	5-32/8	Grodzisko kultury łużyckiej i wczesnośredniowiecznej	decyzja PWKZ Nr KL.IV-670/8/71 z dnia 24.05.1971 poz. rej. zab. A-a-49/235/K	Równo
2	5-32/10	Osada kultury łużyckiej, wczesnośredniowieczna (E-F)	decyzja PWKZ Nr KL.IV-670/9/71 z dnia 24.05.1971 poz. rej. zab. A-a-50/236/K	Równo
3	5-34/65	Osada / grodzisko?, wczesnośredniowieczna	decyzja PWKZ Nr PSOZ-VI-5350/94 z dnia 30.11.1994 poz. rej. zab. A-a-118/S	Cecenowo
4	6-31/129	Grodzisko wczesnośredniowieczne IX – poł. X w.	decyzja PWKZ Nr KL.IV-670/15/71 z dnia 07.06.1971 poz. rej. zab. A-a-55/242/K	Będziechowo
5	6-32/14	Cmentarzisko kurhanowe wczesnośredniowieczne XI-XII w.	decyzja PWKZ Nr KL.IV-670/10/71 z dnia 24.05.1971 poz. rej. zab. A-a-51/237/K	Równo
6	6-32/29	Osada kultury wielbarskiej, wczesnośredniowieczna XI-XII w.	decyzja PWKZ Nr KL.IV-670/1/73 z dnia 10.06.1973 poz. rej. zab. A-a-77/265/K	Główczyce
7	6-32/98	Grodzisko kultury łużyckiej, wczesnośredniowieczne	decyzja PWKZ Nr KL.IV-670/13/72 z dnia 26.06.1972	Siodłonie

		VIII - poł. IX w.	poz. rej. zab. A-a-72/260/K	
8	6-32/99	Grodzisko wczesnośredniowieczne IX – poł. XII w.	decyzja PWKZ Nr KL.IV-670/12/72 z dnia 26.06.1972 poz. rej. zab. A-a-71/259/K	Siodłonie
9	6-33/31	Osada kultury łużyckiej, późnośredniowieczna	decyzja PWKZ Nr KL.IV-670/12/73 z dnia 30.06.1973 poz. rej. zab. A-a-88/276/K	Wykosowo
10	7-30/45	Grodzisko wyżynne kultury łużyckiej pomorskiej, wczesnośredniowieczne	decyzja PWKZ Nr KL.IV-670/12/71 z dnia 24.05.1971 poz. rej. zab. A-a-53/239/K	Żoruchowo

Tabela nr 8 – Zabytki archeologiczne w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Lp.	Miejscowość	Gmina	Nr Stan. W Miejsc.	Rodzaj Stanowiska	Chronologia	Nr Obszaru AZP	Nr Stan. Na Obszarze
1	Będziechowo	Główczyce	18	Osada	Wczesne Średniowiecze	6-31	130
2	Będziechowo	Główczyce	19	Osada; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-31	131
3	Będziechowo	Główczyce	28	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-31	132
4	Będziechowo	Główczyce	26	Osada	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska	6-31	133
5	Będziechowo	Główczyce	51	Ślad Osadniczy	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-31	134
6	Będziechowo	Główczyce	14	Ślad Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	6-31	136
7	Będziechowo	Główczyce	17	Ślad Osadniczy	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze	6-31	139
8	Będziechowo	Główczyce	4	Ślad Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-31	141
9	Będziechowo	Główczyce	34	Osada; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-31	145
10	Będziechowo	Główczyce	25	Osada; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-31	146
11	Będziechowo	Główczyce	5	Osada	Wczesne Średniowiecze	6-31	148
12	Będziechowo	Główczyce	15	Cmentarzysko	Okres Wpływów Rzymskich	6-31	149
13	Będziechowo	Główczyce	13	Osada	Kultura Wielbarska; Wczesny Okres Wpływów Rzymskich	6-31	151
14	Będziechowo	Główczyce	38	Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka	6-31	153

15	Będziechowo	Główczyce	39	Cmentarzysko; Ślad Osadnictwa	Kultura Pomorska; Nowożytność	6-31	154
16	Będziechowo	Główczyce	40	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-31	155
17	Będziechowo	Główczyce	41	Ślad Osadnictwa	Kultura Pomorska; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-31	156
18	Będziechowo	Główczyce	42	Ślad Osadnictwa	Kultura Pomorska	6-31	157
19	Będziechowo	Główczyce	43	Ślad Osadnictwa; Osada	Kultura Łużycka; Kultura Oksywska; Kultura Wielbarska; Późny Okres Lateński; Wczesny Okres Wpływow Rzymskich	6-31	158
20	Będziechowo	Główczyce	20	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-31	160
21	Będziechowo	Główczyce	21	Ślad Osadnictwa; Osada	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-31	161
22	Będziechowo	Główczyce	22	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	6-31	166
23	Będziechowo	Główczyce	49	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze; Nowożytność	7-31	61
24	Będziechowo	Główczyce	50	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Nowożytność	7-31	62
25	Cecenowo	Główczyce	7	Ślad Osadnictwa	Mezolit; Neolit; Kultura Wielbarska; Późne Średniowiecze; Nowożytność	5-34	35
26	Cecenowo	Główczyce	14	Ślad Osadnictwa	Kultura Pomorska; Nowożytność	5-34	42
27	Cecenowo	Główczyce	17	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze; Nowożytność	5-34	45
28	Cecenowo	Główczyce	18	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	5-34	
29	Cecenowo	Główczyce	19	Cmentarzysko Szkieletowe	?	5-34	47
30	Cecenowo	Główczyce	21	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze; Nowożytność	5-34	49
31	Cecenowo	Główczyce	22	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	5-34	50
32	Cecenowo	Główczyce	30	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Późne Średniowiecze; Nowożytność	5-34	56
33	Cecenowo	Główczyce	31	Osada	Kultura Pomorska	5-34	57
34	Cecenowo	Główczyce	32	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	5-34	58
35	Cecenowo	Główczyce	33	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	5-34	59
36	Cecenowo	Główczyce	35	Ślad Osadnictwa	Mezolit; Neolit	5-34	61
37	Cecenowo	Główczyce	36	Ślad Osadnictwa	Kultura Pomorska; Późne Średniowiecze	5-34	62
38	Cecenowo	Główczyce	28	Osada; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	5-34	64
39	Cecenowo	Główczyce	27	Grodzisko	X-Xi Wiek	5-34	65
40	Cecenowo	Główczyce	23	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-34	1
41	Cecenowo	Główczyce	24	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-34	2
42	Ciemino	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Wczesna Epoka Żelaza	6-33	1
43	Ciemino	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska	6-33	2
44	Ciemino	Główczyce	1	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	5-32	29
45	Ciemino	Główczyce	8	Ślad Osadnictwa	Schyłkowy Neolit	5-32	30

46	Ciemino	Główczyce	9	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Wielbarska; Późne Średniowiecze; Nowożytność	5-32	31
47	Ciemino	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	5-32	32
48	Ciemino	Główczyce	11	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	5-32	33
49	Ciemino	Główczyce	13	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	5-32	35
50	Ciemino	Główczyce	14	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	5-32	36
51	Ciemino	Główczyce	15	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	5-32	12
52	Ciemino	Główczyce	7	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	5-33	17
53	Ciemino	Główczyce	3	Osada	Wczesne Średniowiecze	6-32	20
54	Ciemino	Główczyce	17	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	6-32	21
55	Ciemino	Główczyce	4	Osada; Ślad Osadnictwa	Okres Wpływów Rzymskich; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	22
56	Choćmirowo	Główczyce	3	Osada; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Kultura Oksywsko-Wielbarska; Kultura Łużycka; Kultura Pomorska	6-31	49
57	Choćmirowo	Główczyce	4	Osada; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Kultura Oksywsko-Wielbarska; Późny Okres Lateński; Okres Wpływów Rzymskich	6-31	50
58	Choćmirowo	Główczyce	2	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-31	51
59	Choćmirowo	Główczyce	1	Osada; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-31	52
60	Choćmirowo	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Okres Wpływów Rzymskich	6-31	54
61	Choćmirowo	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-31	58
62	Choćmirowo	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-31	60
63	Choćmirówko	Główczyce	4	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-31	62
64	Choćmirówko	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Nowożytność	6-31	63
65	Choćmirówko	Główczyce	7	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-31	65
66	Choćmirówko	Główczyce	8	Ślad Osadnictwa	Schyłkowy Neolit	6-31	66
67	Choćmirówko	Główczyce	2	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-31	68
68	Choćmirówko	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa	Kultura Oksywsko-Wielbarska; Późny Okres Lateński-Wczesne Wpływy Rzymskie	6-31	71
69	Dargoleza	Główczyce	3	Ślady Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-33	47
70	Dargoleza	Główczyce	2	Cmentarzysko Kurhanowe	Neolit	6-33	48
71	Dargoleza	Główczyce	4	Ślady Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-33	49
72	Dargoleza	Główczyce	5	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	6-33	50
73	Dargoleza	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-33	51
74	Dargoleza	Główczyce	7	Ślad Osadnictwa	Mezolit; Neolit	6-33	52
75	Dargoleza	Główczyce	8	Ślad Osadnictwa	Mezolit; Neolit	6-33	53
76	Dargoleza	Główczyce	9	Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska	6-33	54
77	Dargoleza	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska	6-33	55
78	Drzeżewo	Główczyce	2	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	6-31	168
79	Drzeżewo	Główczyce	3	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-31	46
80	Drzeżewo	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Nowożytność	7-31	48

81	Drzeżewo	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze; Nowożytność	7-31	49
82	Drzeżewo	Główczyce	7	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-31	50
83	Drzeżewo	Główczyce	8	Ślad Osadnictwa	Schyłkowy Neolit	7-31	51
84	Drzeżewo	Główczyce	9	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	7-31	52
85	Drzeżewo	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-31	53
86	Drzeżewo	Główczyce	11	Osada; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Nowożytność	7-31	54
87	Drzeżewo	Główczyce	12	Osada; Ślad Osadnictwa	Kultura Oksywsko-Wielbarska; Okres Lateński; Okres Wpływów Rzymskich; Nowożytność	7-31	55
88	Drzeżewo	Główczyce	13	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze; Nowożytność	7-31	56
89	Drzeżewo	Główczyce	14	Ślad Osadnictwa; Osada	Schyłek Neolitu; Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze; Nowożytność	7-31	57
90	Drzeżewo	Główczyce	15	Ślad Osadnictwa	Kultura Oksywsko-Wielbarska; Nowożytność	7-31	58
91	Drzeżewo	Główczyce	16	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	7-31	59
92	Drzeżewo	Główczyce	17	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	7-31	60
93	Główczyce	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	26
94	Główczyce	Główczyce	7	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	27
95	Główczyce	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	6-32	28
96	Główczyce	Główczyce	11	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	30
97	Główczyce	Główczyce	13	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	33
98	Główczyce	Główczyce	19	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	34
99	Główczyce	Główczyce	20	Osada; Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	35
100	Główczyce	Główczyce	16	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	36
101	Główczyce	Główczyce	15	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	37
102	Główczyce	Główczyce	14	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze	6-32	38
103	Główczyce	Główczyce	3	Cmentarzysko; Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	6-32	40
104	Główczyce	Główczyce	28	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	41
105	Główczyce	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	42
106	Główczyce	Główczyce	32	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-32	44
107	Główczyce	Główczyce	34	Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska	6-32	46

108	Główczyce	Główczyce	35	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	47
109	Główczyce	Główczyce	17	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	6-32	49
110	Główczyce	Główczyce	21	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-32	50
111	Główczyce	Główczyce	22	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	51
112	Główczyce	Główczyce	18	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	53
113	Główczyce	Główczyce	4	Cmentarzysko	Kultura Pomorska	6-32	54
114	Główczyce	Główczyce	27	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	56
115	Główczyce	Główczyce	40	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	58
116	Główczyce	Główczyce	41	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	59
117	Główczyce	Główczyce	26	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	6-32	26
118	Główczyce	Główczyce	23	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	65
119	Główczyce	Główczyce	24	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska; Późne Średniowiecze	6-32	66
120	Główczyce	Główczyce	2	Cmentarzysko	Kultura Pomorska	6-32	68
121	Główczyce	Główczyce	1	Skarb	Kultura Łużycka	6-32	70
122	Gorzyno	Główczyce	4	Cmentarzysko	Wczesne Średniowiecze	7-33	47
123	Gorzyno	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze; Nowożytność	7-33	48
124	Gorzyno	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-33	49
125	Gorzyno	Główczyce	9	Osada	V-Vi W.	7-33	50
126	Gorzyno	Główczyce	11	Osada	Wczesne Średniowiecze	7-33	51
127	Gorzyno	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa	Mezolit; Neolit	7-33	52
128	Gorzyno	Główczyce	13	Cmentarzysko	Kultura Wielbarska; Nowożytność	7-33	53
129	Gorzyno	Główczyce	14	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-33	54
130	Gorzyno	Główczyce	15	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-33	55
131	Gorzyno	Główczyce	18	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-33	59
132	Izbica	Główczyce	18	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	5-32	1
133	Izbica	Główczyce	19	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	5-32	2
134	Izbica	Główczyce	20	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	5-32	3
135	Izbica	Główczyce	13	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	5-32	4
136	Izbica	Główczyce	4	Punkt Osadniczy	Późne Średniowiecze	5-33	1
137	Izbica	Główczyce	3	Cmentarzysko	?	5-33	2
138	Izbica	Główczyce	11	Ślad Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	5-33	3
139	Izbica	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	5-33	4
140	Izbica	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	5-33	5
141	Izbica	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	5-33	6
142	Izbica	Główczyce	7	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	5-33	7
143	Izbica	Główczyce	8	Punkt Osadniczy	Okres Wpływów Rzymskich	5-33	9
144	Izbica	Główczyce	16	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	5-33	12

145	Izbica	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa	Okres Wpływów Rzymskich; Wczesne Średniowiecze	5-33	15
146	Klęcino	Główczyce	6	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	6-32	77
147	Klęcino	Główczyce	8	Ślad Osadnictwa; Osada	Kultura Wielbarska; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	80
148	Klęcino	Główczyce	4	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	81
149	Klęcino	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-32	82
150	Klęcino	Główczyce	2	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	85
151	Klęcino	Główczyce	15	Ślad Osadnictwa	Schyłkowy Neolit	6-32	91
152	Lipno	Główczyce	2	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	7-31	38
153	Lipno	Główczyce	3	Ślad Osadnictwa	Kultura Pucharów Lejkowatych	7-31	39
154	Lipno	Główczyce	4	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	7-31	40
155	Lipno	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	7-31	41
156	Lipno	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-31	42
157	Lipno	Główczyce	7	Osada; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Nowożytność	7-31	43
158	Lipno	Główczyce	8	Osada; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-31	44
159	Lipno	Główczyce	9	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	7-31	45
160	Następowo	Główczyce	1	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Późne Średniowiecze; Nowożytność	5-33	21
161	Poblócie	Główczyce	15	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-33	16
162	Poblócie	Główczyce	16	Ślad Osadniczy	Kultura Ceramiki Szurowej	6-33	17
163	Poblócie	Główczyce	17	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycja; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-33	18
164	Poblócie	Główczyce	18	Ślad Osadnictwa	Mzeolit; Meolit; Kultura Łużycka; Schyłkowy Neolit	6-33	
165	Poblócie	Główczyce	19	Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka	6-33	20
166	Poblócie	Główczyce	20	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-33	21
167	Poblócie	Główczyce	22	Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska	6-33	23
168	Poblócie	Główczyce	23	Ślad Osadnictwa	Kultura Pomorska	6-33	24
169	Poblócie	Główczyce	24	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka;	6-33	25
170	Poblócie	Główczyce	25	Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska	6-33	26
171	Poblócie	Główczyce	26	Ślady Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-33	27
172	Poblócie	Główczyce	27	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka;	6-33	28
173	Poblócie	Główczyce	28	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Wielbarska; Wczesne Średniowiecze	6-33	29
174	Poblócie	Główczyce	29	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-33	30
175	Poblócie	Główczyce	3	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka;	5-33	23
176	Poblócie	Główczyce	5	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	5-33	25
177	Poblócie	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	5-33	26
178	Poblócie	Główczyce	7	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	5-33	27
179	Poblócie	Główczyce	8	Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka;	5-33	28

180	Pobłocie	Główczyce	10	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka;	5-33	30
181	Pobłocie	Główczyce	11	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Wielbarska	5-33	31
182	Pobłocie	Główczyce	13	Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka;	5-33	33
183	Podole Wielkie	Główczyce	7	Cmentarzysko	Kultura Pomorska	6-33	56
184	Podole Wielkie	Główczyce	3	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka;	6-33	57
185	Podole Wielkie	Główczyce	26	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka;	6-34	15
186	Podole Wielkie	Główczyce	27	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka;	6-34	16
187	Podole Wielkie	Główczyce	28	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka;	6-34	17
188	Podole Wielkie	Główczyce	29	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-34	18
189	Podole Wielkie	Główczyce	30	Ślady Osadnictwa	Epoka Kamienia	6-34	19
190	Podole Wielkie	Główczyce	9	Cmentarzysko Kurhanowe	?	6-34	23
191	Podole Wielkie	Główczyce	22	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	7-33	15
192	Podole Wielkie	Główczyce	12	Cmentarzysko	Kultura Pomorska	7-33	16
193	Podole Wielkie	Główczyce	13	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	7-33	17
194	Podole Wielkie	Główczyce	16	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	7-33	18
195	Podole Wielkie	Główczyce	18	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	7-33	19
196	Podole Wielkie	Główczyce	23	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-33	20
197	Podole Wielkie	Główczyce	24	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-33	21
198	Podole Wielkie	Główczyce	25	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-33	22
199	Podole Wielkie	Główczyce	19	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	7-33	23
200	Podole Wielkie	Główczyce	17	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	7-33	24
201	Podole Wielkie	Główczyce	8a	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	7-33	25
202	Podole Wielkie	Główczyce	8	Grodzisko	Wczesne Średniowiecze	7-33	26
203	Podole Wielkie	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	?	7-34	1
204	Podole Wielkie	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa	Epoka Kamienia	7-34	2
205	Podole Wielkie	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	?	7-34	3
206	Podole Wielkie	Główczyce	13	Ślad Osadnictwa	?	7-34	4
207	Przebędowo	Główczyce	1	Osada	Wczesne Średniowiecze	6-33	44
208	Przebędowo	Główczyce	2	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	6-33	45
209	Równno	Główczyce	1	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	5-32	6
210	Równno	Główczyce	16	Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka	5-32	7
211	Równno	Główczyce	7	Punkt Osadniczy; Osada	Późne Średniowiecze	5-32	9
212	Równno	Główczyce	8	Punkt Osadniczy; Osada	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	5-32	10
213	Równno	Główczyce	17	Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka	5-32	11
214	Równno	Główczyce	18	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	5-32	12
215	Równno	Główczyce	9	Osada	Wczesne Średniowiecze	5-32	13
216	Równno	Główczyce	21	Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska	6-32	3
217	Równno	Główczyce	10	Osada	Wczesne Średniowiecze	6-32	4
218	Równno	Główczyce	15	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-32	5
219	Równno	Główczyce	22	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	6
220	Równno	Główczyce	14	Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska	6-32	7

221	Równo	Główczyce	11	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	9
222	Równo	Główczyce	3	Cmentarzysko	Okres Lateński	6-32	10
223	Równo	Główczyce	25	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-32	12
224	Równo	Główczyce	13	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-32	13
225	Równo	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska	6-32	15
226	Równo	Główczyce	26	Ślad Osadnictwa	Epoka Kamienia; Kultura Łużycka	6-32	16
227	Rumsko	Główczyce	9	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	6-31	169
228	Rumsko	Główczyce	4	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-32	71
229	Rumsko	Główczyce	1	Cmentarzysko Ciałopalne; Ślad Osadnictwa; Osada	Okres Wpływów Rzymskich; Kultura Wielbarska; Wczesne Średniowiecze	6-32	73
230	Rumsko	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-32	74
231	Rumsko	Główczyce	8	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-32	76
232	Rzuszcze	Główczyce	9	Osada; Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-33	3
233	Rzuszcze	Główczyce	2	Cmentarzysko	Kultura Pomorska	6-33	4
234	Rzuszcze	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska	6-33	5
235	Rzuszcze	Główczyce	11	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-33	6
236	Rzuszcze	Główczyce	3	Cmentarzysko; Punkt Osadniczy	Kultura Pomorska; Wczesny Okres Lateński	6-33	7
237	Rzuszcze	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-33	8
238	Rzuszcze	Główczyce	13	Punkt Osadniczy	Późne Średniowiecze ; Nowożytność	6-33	9
239	Rzuszcze	Główczyce	1	Cmentarzysko	Kultura Pomorska	6-33	10
240	Rzuszcze	Główczyce	4	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska	6-33	11
241	Rzuszcze	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-33	12
242	Rzuszcze	Główczyce	14	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-33	13
243	Rzuszcze	Główczyce	15	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-33	14
244	Rzuszcze	Główczyce	16	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-33	15
245	Siodłonie	Główczyce	17	Ślad Osadnictwa	Kultura Pucharów Lejkowatych; Wczesne Średniowiecze	6-32	92
246	Siodłonie	Główczyce	13	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	93
247	Siodłonie	Główczyce	18	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	6-32	94
248	Siodłonie	Główczyce	19	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska	6-32	95
249	Siodłonie	Główczyce	16	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-32	96
250	Siodłonie	Główczyce	20	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-32	97
251	Siodłonie	Główczyce	11	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-32	100
252	Siodłonie	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	101
253	Siodłonie	Główczyce	21	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-32	102

254	Siodłonie	Główczyce	22	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Wielbarska; Wczesne Średniowiecze	6-32	103
255	Siodłonie	Główczyce	23	Osada; Ślad Osadnictwa	Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze	6-32	104
256	Siodłonie	Główczyce	15	Punkt Osadniczy	?	6-32	105
257	Siodłonie	Główczyce	24	Ślad Osadnictwa; Osada	Kultura Pucharów Lejkowatych; Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-32	106
258	Siodłonie	Główczyce	25	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	7-32	1
259	Siodłonie	Główczyce	26	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-32	2
260	Siodłonie	Główczyce	27	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	7-32	3
261	Siodłonie	Główczyce	14	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	7-32	4
262	Siodłonie	Główczyce	28	Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska; Wczesne Średniowiecze	7-32	5
263	Siodłonie	Główczyce	29	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-32	6
264	Siodłonie	Główczyce	30	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	7-32	7
265	Siodłonie	Główczyce	9	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Wielbarska; Epoka Brązu	7-32	8
266	Siodłonie	Główczyce	31	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	7-32	9
267	Siodłonie	Główczyce	32	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	7-32	10
268	Skórzyno	Główczyce	4	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Wielbarska	5-32	14
269	Skórzyno	Główczyce	5	Osada; Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	5-32	15
270	Skórzyno	Główczyce	7	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	5-32	17
271	Skórzyno	Główczyce	8	Ślad Osadnictwa	Kultura Ceramiki Sznurowej	5-32	18
272	Skórzyno	Główczyce	9	Ślad Osadnictwa	Schyłkowy Neolit	5-32	19
273	Skórzyno	Główczyce	3	Ślad Osadnictwa	Kultura Amfor Kulistych; Neolit	5-32	20
274	Skórzyno	Główczyce	11	Ślad Osadnictwa	Kultura Ceramiki Sznurowej	5-32	22
275	Skórzyno	Główczyce	15	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	5-32	27
276	Skórzyno	Główczyce	2	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Okres Wpływów Rzymskich; Późne Średniowiecze	5-32	28
277	Skórzyno	Główczyce	1	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Kultura Łużycka; Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze	6-32	18
278	Skórzyno	Główczyce	16	Ślad Osadnictwa	Schyłek Neolitu; Wczesne Średniowiecze	6-32	19
279	Stowięcino	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	7-33	2
280	Stowięcino	Główczyce	7	Ślad Osadnictwa	Epoka Kamienia	7-33	3
281	Stowięcino	Główczyce	8	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	7-33	4
282	Stowięcino	Główczyce	1	Cmentarzysko	Kultura Pomorska	7-33	5
283	Stowięcino	Główczyce	9	Ślad Osadnictwa	Mezolit; Neolit	7-33	6
284	Stowięcino	Główczyce	4	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	7-33	7
285	Stowięcino	Główczyce	10	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	7-33	8

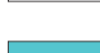
286	Stowięcino	Główczyce	11	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Wielbarska	7-33	9
287	Stowięcino	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa	Epoka Kamienia	7-33	10
288	Stowięcino	Główczyce	13	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-33	11
289	Stowięcino	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	7-33	12
290	Szczypkowice	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska	7-33	1
291	Warblino	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	?	6-32	108
292	Warblino	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	109
293	Warblino	Główczyce	7	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-32	110
294	Warblino	Główczyce	8	Ślad Osadnictwa	Epoka Kamienia	6-32	111
295	Warblino	Główczyce	9	Ślad Osadnictwa	Nowożytność	6-32	112
296	Warblino	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-32	113
297	Warblino	Główczyce	11	Ślad Osadnictwa	Nowożytność	6-32	114
298	Warblino	Główczyce	4	Cmentarzysko	Kultura Łużycka	6-32	115
299	Warblino	Główczyce	1	Cmentarzysko	Kultura Pomorska	6-32	116
300	Warblino	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa	Nowożytność	6-32	117
301	Wielka Wieś	Główczyce	4	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-32	11
302	Wielka Wieś	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-32	12
303	Wielka Wieś	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-32	13
304	Wielka Wieś	Główczyce	7	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-32	14
305	Wielka Wieś	Główczyce	8	Ślad Osadnictwa	Epoka Kamienia; Wczesne Średniowiecze	7-32	15
306	Wielka Wieś	Główczyce	9	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	7-32	16
307	Wielka Wieś	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa; Osada	Kultura Wielbarska; Wczesne Średniowiecze	7-32	17
308	Wielka Wieś	Główczyce	11	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	7-32	18
309	Wielka Wieś	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy; Osada	Wczesna Epoka Brązu; Kultura Łużycka; Kultura Wielbarska; Wczesne Średniowiecze	7-32	19
310	Wielka Wieś	Główczyce	13	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	7-32	20
311	Wielka Wieś	Główczyce	14	Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska	7-32	21
312	Wielka Wieś	Główczyce	15	Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska; Wczesne Średniowiecze	7-32	22
313	Wielka Wieś	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	7-32	26
314	Wolinia	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	6-33	46
315	Wolinia	Główczyce	7	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	6-34	3
316	Wolinia	Główczyce	5	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	6-34	22
317	Wolinia /Leśnictwo/	Główczyce	1	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-34	6
318	Wolinia /Leśnictwo/	Główczyce	2	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-34	7
319	Wolinia /Leśnictwo/	Główczyce	3	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-34	8
320	Wolinia /Leśnictwo/	Główczyce	4	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-34	9
321	Wolinia /Leśnictwo/	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-34	10
322	Wolinia /Leśnictwo/	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-34	11
323	Wolinia /Leśnictwo/	Główczyce	7	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-34	12
324	Wolinia /Leśnictwo/	Główczyce	8	Ślad Osadnictwa	?	6-34	13
325	Wykosowo	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-33	33
326	Wykosowo	Główczyce	6	Ślad Osadnictwa	Kultura Wielbarska; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-33	34
327	Wykosowo	Główczyce	7	Ślad Osadnictwa; Osada	Kultura Łużycka; Kultura Wielbarska; Wczesne Średniowiecze	6-33	35

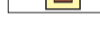

328	Wykosowo	Główczyce	3	Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	6-33	36
329	Wykosowo	Główczyce	8	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadniczy	Wczesne Średniowiecze	6-33	37
330	Wykosowo	Główczyce	9	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-33	38
331	Wykosowo	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa; Osada	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-33	39
332	Wykosowo	Główczyce	11	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-33	40
333	Wykosowo	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-33	41
334	Wykosowo	Główczyce	13	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-33	42
335	Wykosowo	Główczyce	14	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	6-33	43
336	Zgojewo	Główczyce	1	Cmentarzysko Kurhanowe	Epoka Brązu	7-31	15
337	Zgojewo	Główczyce	9	Osada	Wczesne Średniowiecze	7-31	16
338	Zgojewo	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-31	17
339	Zgojewo	Główczyce	11	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	7-31	18
340	Zgojewo	Główczyce	3	Ślad Osadnictwa	?	7-31	19
341	Zgojewo	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa	Kultura Pomorska	7-31	20
342	Zgojewo	Główczyce	13	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-31	21
343	Zgojewo	Główczyce	14	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze; Nowożytność	7-31	22
344	Zgojewo	Główczyce	15	Ślad Osadnictwa	Nowożytność	7-31	23
345	Zgojewo	Główczyce	16	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze; Nowożytność	7-31	24
346	Zgojewo	Główczyce	5	Ślad Osadnictwa	Epoka Kamienia	7-31	25
347	Zgojewo	Główczyce	17	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	7-31	26
348	Zgojewo	Główczyce	7	Cmentarzysko	Kultura Pomorska	7-31	27
349	Zgojewo	Główczyce	18	Ślad Osadnictwa	Kultura Oksywsko-Wielbarska	7-31	28
350	Zgojewo	Główczyce	8	Osada	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	7-31	29
351	Zgojewo	Główczyce	2	Cmentarzysko	?	7-31	30
352	Zgojewo	Główczyce	4	Cmentarzysko	Kultura Pomorska	7-31	31
353	Zgojewo	Główczyce	19	Obozowisko	Schyłkowy Neolit	7-31	32
354	Zgojewo	Główczyce	6	Osada; Cmentarzysko	Wczesne Średniowiecze	7-31	33
355	Żelkowo	Główczyce	30	Ślad Osadnictwa	Neolit	6-31	171
356	Żelkowo	Główczyce	15	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-31	29
357	Żelkowo	Główczyce	16	Osada	Kultura Łużycka	6-31	30
358	Żelkowo	Główczyce	17	Ślad Osadnictwa	Kultura Oksywska; Kultura Wielbarska; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-31	31
359	Żelkowo	Główczyce	14	Skarb	Kultura Łużycka	6-31	32
360	Żelkowo	Główczyce	6	Cmentarzysko; Ślad Osadnictwa;	Kultura Pomorska; Hallstatt; Średniowiecze	6-31	34
361	Żelkowo	Główczyce	21	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Późne Średniowiecze; Nowożytność	6-31	37
362	Żelkowo	Główczyce	22	Ślad Osadnictwa; Punkt Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	6-31	38
363	Żelkowo	Główczyce	23	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-31	39
364	Żelkowo	Główczyce	8	Cmentarzysko; Ślad Osadnictwa; Osada	Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze; Nowożytność	6-31	40
365	Żelkowo	Główczyce	27	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze; Nowożytność	6-31	44

366	Żelkowo	Główczyce	7	Osada; Ślad Osadnictwa	Epoka Brązu; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze, Nowożytność	6-31	45
367	Żelkowo	Główczyce	3	Osada; Ślad Osadnictwa	Wczesna Epoka Żelaza	6-31	46
368	Żelkowo	Główczyce	30	Osada; Ślad Osadnictwa	Kultura Pomorska	6-30	120
369	Żelkowo	Główczyce	32	Ślad Osadnictwa; Osada	Schyłkowy Neolit; Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze	6-30	122
370	Żelkowo	Główczyce	33	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-30	123
371	Żelkowo	Główczyce	34	Ślad Osadnictwa; Osada	Kultura Łużycka; Kultura Oksywsko-Wielbarska; Późny Okres Lateński Wczesny Okres Wpływów Rzymskich	6-30	124
372	Żelkowo	Główczyce	35	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Kultura Oksywska	6-30	125
373	Żelkowo	Główczyce	36	Punkt Osadniczy	Kultura Oksywsko-Wielbarska	6-30	126
374	Żelkowo	Główczyce	37	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-30	127
375	Żelkowo	Główczyce	39	Punkt Osadniczy; Ślad Osadnictwa	Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze	6-30	129
376	Żelkowo	Główczyce	40	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	6-30	130
377	Żelkowo	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa; Osada	Kultura Pomorska; Kultura Łużycka; Wczesne Średniowiecze	6-30	131
378	Żelkowo	Główczyce	9	Osada	Wczesne Średniowiecze	7-31	1
379	Żelkowo	Główczyce	45	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze; Nowożytność	7-31	2
380	Żelkowo	Główczyce	5	Cmentarzysko; Ślad Osadnictwa	Kultura Pomorska; Wczesne Średniowiecze; Późne Średniowiecze	7-31	3
381	Żoruchowo	Główczyce	11	Osada?	Wczesne Średniowiecze	6-30	136
382	Żoruchowo	Główczyce	2	Kurhan	Kultura Łużycka	7-30	46
383	Żoruchowo	Główczyce	1	Cmentarzysko Kurhanowe	Wczesne Średniowiecze	7-30	47
384	Żoruchowo	Główczyce	3	Osada	Wczesne Średniowiecze	7-30	48
385	Żoruchowo	Główczyce	10	Ślad Osadnictwa; Osada	Wczesne Średniowiecze; Nowożytność	7-30	49
386	Żoruchowo	Główczyce	5	Cmentarzysko	?	7-30	14
387	Żoruchowo	Główczyce	6	Osada	?	7-30	14
388	Żoruchowo	Główczyce	9	Osada	Wczesne Średniowiecze	7-30	14
389	Żoruchowo	Główczyce	8	Cmentarzysko	Okres Wpływów Rzymskich	7-30	14
390	Żoruchowo	Główczyce	7	Osada	Wczesne Średniowiecze	7-31	14
391	Żoruchowo	Główczyce	11	Osada; Ślad Osadnictwa	Kultura Oksywsko-Wielbarska	7-31	14
392	Żoruchowo	Główczyce	12	Ślad Osadnictwa; Osada	Kultura Łużycka; Kultura Oksywsko-Wielbarska; Nowożytność	7-31	14
393	Żoruchowo	Główczyce	13	Ślad Osadnictwa	Kultura Łużycka	7-31	14
394	Żoruchowo	Główczyce	14	Ślad Osadnictwa	Kultura Oksywska; Wczesne Średniowiecze	7-31	14
395	Żoruchowo	Główczyce	15	Ślad Osadnictwa	?	7-31	14
396	Żoruchowo	Główczyce	17	Cmentarzysko Kurhanowe	?	7-31	14
397	Żoruchowo	Główczyce	18	Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-31	14
398	Żoruchowo	Główczyce	19	Ślad Osadnictwa	Późne Średniowiecze	7-31	14
399	Żoruchowo	Główczyce	20	Cmentarzysko; Ślad Osadnictwa	Wczesne Średniowiecze	7-31	14

OZNACZENIA

- STREFA W.I PEŁNEJ OCHRONY ARCHEOLOGICZNO-KONSERWATORSKIEJ STANOWISKA W REJESTRZE ZABYTKÓW
- STREFA W.I PEŁNEJ OCHRONY ARCHEOLOGICZNO-KONSERWATORSKIEJ
- STREFA W.II CZĘŚCIOWEJ OCHRONY ARCHEOLOGICZNO-KONSERWATORSKIEJ
- STREFA W.III OGRANICZONEJ OCHRONY ARCHEOLOGICZNO-KONSERWATORSKIEJ (numeraacja stref zgodnie z wykazami w tekście)

- ZESPOŁY PAŁACOWO-PARKOWE, DWORSKO-PARKOWE W REJESTRZE ZABYTKÓW
- STOWIECINO - DWÓR NIE ISTNIEJE
- PARKI W REJESTRZE ZABYTKÓW
- ZESPOŁY, OBIEKTY SAKRALNE W REJESTRZE ZABYTKÓW

- PARKI W EWIDENCJI WKZ
- CMENTARZE HISTORYCZNE W EWIDENCJI WKZ I POZOSTAŁE W EWIDENCJI GMINNEJ
- BUDOWLE I BUDYNKI W EWIDENCJI ZABYTKÓW

- DROGI
- LASY I ZADRZEWIENIA
- WODY POWIERZCHNIOWE

